

PAROLA

XXV. évfolyam

A közösségi fejlesztőmunka folyóirata

2016/1. szám

Parkot tervezünk közösen!

Az én történetem

Cirkusszal nevelni

Terepgyakornokok
beszámolóí

Esszéfüzér

az ELTE I. éves nappali tagozatos,
közösségi munkát hallgatók esszéi

Megjelent! Varsányi Erika:
Vívódások és felismerések

Tartalom

Parkot tervezünk közösen! Esettanulmány egy újjalotai park közösségi tervezésének folyamatáról.....	2
Közösen terveztünk 2015-ben	14
Az én történetem	16
Cirkusszal nevelni	18
Terepgyakornokok beszámolóí	22
Farkas Gabriella gyakorlatvezető bevezetője	22
Vissza a Pál utcába! A modern grund.....	23
Hajózás a szivárvány alatt	27
Esszéfüzér az ELTE I. éves nappali tagozatos, közösségi munkát hallgatók esszéi	31
Jólét és önbecsülés a közösségi munka fényében.....	31
Két közösségi kezdeményezés Kecskeméten	34
Társadalmi változások közösségfejlesztési kezdeményezésekből?.....	38
Megjelent! Varsányi Erika: Vívódások és felismerések.....	41

PAROLA. Felelős kiadó: a Közösségfejlesztők Egyesülete, Kovács Edit elnök

Felelős szerkesztő: Vercseg Ilona

Tördelés: Sain Mátyás

Címlapfotó: Dorkó Dániel (Cirkusszal nevelni)

Észrevételeiket, javaslataikat várjuk a szerkesztőség email címén: kofe@kkapcsolat.hu

Parkot tervezünk közösen! Esettanulmány egy újpalotai park közösségi tervezésének folyamatáról

Tóth Vivien

Tények

Újpalota a XV. kerület városrésze, ahol a '70-es években az addig mezőgazdasági területként használt szántóföldekre panelházakat építettek. Így jött létre egy több mint 15 ezer lakásból álló lakótelep a város szélén. Kezdetben még kevés szolgáltatás volt helyben elérhető, de ma már minden megtalálható a környéken, az itt élő kb. 40 ezer főnyi¹ lakosság számára. A terület érdekessége, hogy az épületek között viszonylag kevés autótutat építettek, így több nagy egybefüggő parkrész veszi körül a házakat, amelyek lehetőséget biztosítanak a helyieknek sportolásra, kutyasétáltatásra és kellemes kilátást nyújt a lakosoknak.

Újpalota a 70-es években

A már több éve a területen folyó Város-rehabilitációs program III. ütemének elemeként jelent meg a közösségfejlesztés a városrészben, amelynek kiemelt része volt a szomszédsági munka és egy információs iroda üzemeltetése Újpalotán. A projekt eredetileg 2013. november és 2015. május között zajlott 19 hónapig, amelyben Péterfi Ferenc, Boda Kitti és Petőcz Eszter volt jelen a területen fejlesztőként, majd pedig még 4 hónapos meghosszabbítással – amelyben Péterfi Ferenc és Boda Kitti mellett én is bekapcsolódtam a programba – 2015. szeptember 31-én ért véget hivatalosan. Jelenlétünk azonban ezen túlnyúlik és jelenleg is (2016. március) elérhetőek vagyunk még a helyi lakosság számára és segítjük őket az önálló működés elérésében.

A területen folyó szomszédsági munka egyik fő irányvonalává vált egy több ház által határolt park felújításának és a lakosság által használatba vételnek kérdése, amely aztán egy 5 alkalomból álló közösségi tervezési folyamatban csúcspontot ért el. Emellett több helyi ügy és kérdés is ott volt a fejlesztők látóterében, ahol szintén történtek változások, de a továbbiakban csak a parkhoz kapcsolódó történéseket veszem sorra.

Hogyan kezdődött?

A helyi fejlesztők kisebb egységekre osztották az akcióterületet, amely legtöbbször egy házra, vagy néhány épületre vonatkozott és egyenként, lépésről lépésre haladva történt a közösségi felmérésük. 2014 őszén lett bevonva a szomszédsági munkába a Zsókavár 46-62. szalagháza (kb. 400 lakás), ahol 34 fővel készült közösségi interjú. Ezekből a beszélgetésekből egyrészt azonosítani lehetett néhány helyi ügyet, közösségi szükségletet, hiányt, amelyek közül többnek folytatása is lett (pl. Váltó-ügy, lépcsőházfestés, előkertek). Másrésztől

¹ 2001-es népszámlálási adatok alapján

pedig az ügyek köré csoportosulva kirajzolódott egy kör az aktívabb, bevonhatóbb lakók közül, akikkel a későbbiekben is együtt tudtunk dolgozni, ez kb. 5-10 fő. A park hiányosságai többször elhangzottak az interjúk során. Például sok lakót zavart, hogy a régi funkciók eltűntek, gondolva itt akár csak a padok hiányára, a régi játszótérre vagy arra a közös térre, ahol a tűzrakóhely volt. A parkban található növényzet állapotán sem tudtak napirendre térni az ott élők. Több fának is életveszélyesen lógtak az elszáradt ágai, a bokrokat pedig szemmel láthatólag nem metszték rendszeresen. De a szélesebb témákat felölelő interjúzásokor még a többi felmerülő ügy nagyobb hangsúlyt kapott és a park kérdése egyelőre nem került előtérbe.

Zsókaavár 46-62. szalagház

A park ügye ezután akkor vált aktuálissá, amikor kiderült a projekt folytatása, vagyis hogy még 4 hónapnyi jelenléte lesz a fejlesztőknek. Ez azt jelentette, hogy a még be nem fejezett vagy el sem kezdett, de felmerült ügyeket segíthetjük elindítani, illetve újabb házakat, lakókat vonhatunk be a közös munkába. Így került a fejlesztők látóterébe az Erdőkerülő utca páros oldalának négy háza (kb. 500 lakás), amely a Zsókaavár 46-62. szalagházzal közösen határolja azt a parkot, amelynek az elhanyagoltságát már több lakó megfogalmazta az előzetes találkozások alkalmával.

Az Erdőkerülő úti házak lakóit tehát már célzottan a parkrendezés kérdésével kerestük meg. Én ekkor csatlakoztam be a munkába és egyúttal ekkor, 2015 júniusában kezdtük meg a további közösségi interjúk készítését. Az általunk feltett kérdések többek között a következők voltak:

- Ön szerint így jól vannak a dolgok a lakóhelyén, a házukban, a környékükön, ahogy most vannak? Elégedett ezzel a környezettel?

- Milyen változásokat tartana itt szükségesnek, érdekesnek? Mitől lehetne elfogadhatóbb, kellemesebb ezen a helyen az élet?
- A parkokkal, szabadtéri közös területekkel mit lehetne kezdeni? Milyen lehetőség, funkció hiányzik, amit jó lenne itt megvalósítani?
- Mire, milyen segítségre van szükség – megítélése szerint –, hogy ezek a változások megtörténjenek?

Összesen 40 fővel beszélgettünk és jártuk körbe a területet, szemléltetve a hiányokat, problémákat. A legtöbb ember örömmel mondta el nekünk a már régóta felgyülemlett csalódottságát és dühét, de voltak olyanok is, akiknél inkább a megvalósítható új funkciók ötletei voltak túlsúlyban. Más volt úgy interjút készíteni, hogy itt már volt egy konkrét téma, ami kapcsán kifejthették a véleményüket az emberek, így sokkal strukturáltabbak voltak a beszélgetések, sokkal több információt tudtunk meg a parkról és ők is talán egy kicsit magabiztosabbnak, hozzáértőbbnek érezhették magukat. Viszont így kevesebb más ügy bukkant elő, amelyek egy közösségfejlesztőnek további kapaszkodókat adhatnak.

Az akcióterület légifotón

Az interjúk eredményeképpen egyre pontosabban meg tudtuk nevezni a park hiányosságait, problémáit és hogy milyen funkciókra lenne még szükség az ott élők szerint. Illetve itt is lett egy néhány

főből álló „bázis”, akikre úgy gondoltuk, hogy számíthatunk a további közös munkában.

És innen hogyan tovább?

Meghallgattuk több mint 70 ember véleményét, tudjuk, hogy zavarja őket valami, sőt néhányan még tenni is hajlandóak lennének azért, hogy valami történjen, de mégis hogyan lesz ebből helyi összefogás?

Találkozó a ping-pong asztalnál

Első lépésként egy szomszédünnep megszervezésére hívtuk a helyieket, akiknél ekkor két külön társaságról beszélhettünk. Egyrészt az újonnan bevont Erdőkerülő utcaiak (kb. 5-8 fő) és az azóta már szervezettebb Zsókvár utcai szalagház lakói. Hogyan lesz ebből egy közös társaság? Hogyan engedjük össze őket, hogy ne érezze senki sem kirekesztve magát, vagy úgy hogy másnak a területére érkezett? Mivel a Zsókvár utcaiak a saját akcióik (lépcsőházfestéshez felmérés készítése, levelezőlista felállítása, stb.) kapcsán már megismertek egymással és jártasságuk is volt már a szervezkedésben, úgy döntöttünk, hogy először külön találkozót szervezünk a két körnek és csak azután fogjuk őket egymással is megismertetni. Először az Erdőkerülő úti lakókkal találkoztunk, mivel úgy gondoltuk, hogy nekik elsősorban még arra van szükségük, hogy náluk is kialakuljon egy bizonyos fokú csoporttudat és személyesen is megismerjék egymást, mielőtt komolyabb szervezésbe kezdenek. Ehhez kiválasztottuk azokat, akikről úgy gondoltuk, hogy aktív tagjai lehetnek a helyi lakosságnak és találkozóra hívtuk őket a parkba, az egyik felújításra szoruló ping-pong asztalhoz. Ekkor találkoztunk először mi is velük a korábbi személyes beszélgetéseket követően. Majd pedig a két aktív magnak szerveztünk közös találkozót, ahol egy

közös ügy mentén, a szomszédünnep megszervezésében ismerkedhettek egymással.

A szomszédünnep

A szomszédünnepre végül több felajánlás is érkezett, leginkább ettől a két társaságtól, és az esemény is jó hangulatban telt el. A park ügye viszont ekkor nem tudott annyira kidomborodni. Egy kifüggesztett flipchart papíron visszatükröztük a lakóknak az interjúkban elhangzott hiányokat és lehetőségeket, ezt, aki a résztvevők közül el akarta olvasni, ott meg tudta tenni.

Ekkor számunkra még nem derült ki, hogy a két társaságból vajon lesz-e egy olyan, akik képviselhetik ezt az ügyet.

Akkor tervezzünk parkot közösen!

Már amikor belevágtunk az új terület és a parkrendezés témájának felkarolásába, akkor tudtuk, hogy szeretnénk egy közösségi tervezési folyamatot elindítani a helyi lakókkal. Úgy láttuk, hogy ennek a szomszédünnep után jött el az ideje, és a következő hetekben meg is szerveztük az első olyan alkalmat, amikor nagyobb körben beszélhettünk a területről. Elsősorban a két terület aktív lakóira számítottunk, de minél több helyi lakos bevonását szerettük volna megvalósítani. Azt akartuk, hogy akit csak egy kicsit is érint, vegyen részt benne és mondja el legalább a véleményét.

Ott voltak olyan emberek, akiknek megvan a véleménye a parkról, talán mozdíthatóak is, de mégis hogyan fognak közös nevezőre jutni és egy olyan tervet kiadni a kezük közül, amivel aztán mindannyian egyet is tudnak érteni?

„Kiaknázható lehetőség” – 1. alkalom

Az első találkozást az ismerkedésen túl azzal kezdtük, hogy megpróbáltunk minél több pozitív személyes élményt, esetleg valamilyen érzelmi kötődést, korábbi emlékeket megfogalmazni, összegyűjteni a parkkal – akár konkrét helyével, zugával kapcsolatban. A legtöbben már régóta élnek a környéken, így hamar előkerültek a régi emlékek, amiket szívesen meg is osztottak egymással a résztvevők. „Én az ablakunk alatti fészekben újra és újra megjelenő rigó családot tartom fontos élményemnek” – vallotta be valaki. Volt pedig, aki a falra kifüggesztett térképen berajzolta, hol talált egy macskát hajdanában – ez ma is a kedvencük odahaza. Majd kiderült, hogy nem is minden hagyomány maradt el, hiszen van egy csoport: a kutyások, akik még ma is összejárnak a parkban, ha születésnapot ünnepelnek, vagy csak úgy, egy zsíros kenyérrre futnak össze – ezt többen még a jelenlévők közül sem tudták. „A kérdés az, hogy hogyan lehetne újra jó!” – ezzel a mondattal térünk vissza a jelenbe és többen egyet értenek azzal, hogy a „szép volt múltat”, akár egy-két szezonon belül újra vissza lehetne hozni, persze ehhez sokat kell tenni, de lehetséges!

Az első találkozó

Ezután azt a feladatot adtuk a résztvevőket, hogy egy-egy post-it papírra írják fel a park már meglévő értékeit, azokat a dolgokat, amelyeket szeretnek és azokat a funkciókat, amelyek már most is kiszolgálják a park használóinak igényeit. Tehát vizuális módszereket használtunk a közösségi tervezésnek már ebben a szakaszában is. Így került fel a táblára a csend, a sok zöld terület vagy a már meglévő kutyafuttató és gördeszkapálya. De ezek mellett többen (a feladatot félreértve) olyan papírokat helyeztek a táblára, amelyek nem értékeket tükröznek, hanem hiányokat, problémákat. Ezeket

ott ötletekként tüntettük fel és kértük az átfogalmazásukat. De még így is több „ötlet” érkezett be, mint érték. Majd pedig egy résztvevő frappánsan „kiaknázható lehetőségnek” definiálta az egész parkot, talán mindannyiunkban elütve a sok negatívum felsorakoztatásának az életét.

Zárásképpen a résztvevőket arra kértük, hogy a következő alkalomra hozzanak minél több jó példát, amit a környezetükben bárhol máshol láttak és örülnének neki itt a parkban. Ezeket valamilyen módon örökítsék meg és küldjék el nekünk.

Legyen új park, de miből?

Fontosnak éreztük többször is hangsúlyozni, hogy konkrét ígéret az önkormányzat részéről nem hangzott el a terület megújítására, így mi semmiféle biztosítékot nem tudunk arra vonatkozólag nyújtani, hogy az itt összeállított tervnek bármelyik része is ténylegesen meg fog valósulni. Tervezzünk közösen valamit, amiből aztán lehet, hogy nem is lesz semmi? Van értelme ezt így megcsinálni? – merült fel, nem véletlenül mind a résztvevőkben, mind pedig bennünk, fejlesztőkben az égető kérdés.

Egy szakmailag is alátámasztott terv sok szempontból hasznos, ha egy alulról szerveződő közösség szeretné az érdekeit érvényesíteni. A határozott és kidolgozott elképzelésekkel eredményesebben tudnak tárgyalni, nyomást gyakorolni a helyi döntéshozókra és akár nagyban befolyásolni tudják a terület megújítását. Tehát érdemes munkát fektetni a tervezésbe! – bíztattuk a résztvevőket. Viszont míg számunkra egyértelmű volt a sorrend, mivel hosszú távban és kívülállóként gondolkodtunk az ügyről, addig a benne lévők többször kimondva, vagy kimondatlanul elbizonytalanodtak és néha értelmét veszítették a tervezésnek.

Egy hölgy telefonon fakadt ki a soron következő eseményre történő invitálásomkor: „Mit gondolsz, Csillagom, ebből tényleg lesz bármi?” – tette fel a kérdést teljes iróniával és megvetéssel. Mit képzelünk? Ő majd házi feladatokat fog írogatni hétről hétre?! Ezek után, nem ok nélkül, elbizonytalanodva tettem le a telefont. Vajon ezekkel a feladatokkal tényleg a célunk felé haladunk? És tényleg ez a legjobb módszer arra, hogy tervet készítsünk együtt? Hiszen ő korábban már többször is elmondta, hogy mi zavarja, akkor meg miért nem értjük meg? Nem lenne elég csak valaki, aki ezeket összeírja és kész? Igen. Kész egy panasztérkép.

A tervezés véghez közeledve akkor éreztük, hogy ebben a kérdésben átbillenni látszik a társa-

ság, amikor egyre többen dobtak be ötleteket a forrásteremtésre. E ekkor már tényleg csak egy kidolgozott terv hiányzik a megvalósításhoz.

Tervezzünk közösen! Közösen?! – 2. alkalom

A folyamat lebonyolításában a második alkalomtól segítségünkre volt egy tájépítész, [Kristin Faurest](#) is az eseményeken, aki egyetemi tanár és fő érdeklődési területe a közösségi tervezés. Részt vett többek között a [Teleki tér](#) közösségi tervezésében is. Itt Újpalotán pedig nagy szerepe volt az események lebonyolításában, moderálásában, később a végleges terv szakmai összeállításában és kolleganőjével együtt a grafikai kivitelezésében. Így született meg az a [dokumentum](#), amit a résztvevőkkel közösen készítettünk.

A második összefoglaló elején a jelenlévők segítségével elevenítettük fel az előző találkozó alkalmával elhangzottakat. Szóba kerültek a régi szép emlékek, a kiaknázható lehetőségek, a park értékei az autómentes területtől a madárcsicsergésig.

"Boldogság játszótér" Gál Zsófi 7 éves

Ezután Kristin át is vette a szót, és mutatott néhány olyan már megvalósult példát, amelyben a lakosságnak igen nagy szerep jutott és ő személyesen is részt vett benne, ezzel inspirálva a résztvevőket. Innen pedig azokkal a résztvevők által összegyűjtött képekkel mentünk tovább, amelyeket erre a területre képzeltek el. A képek között szerepelt szép új játszótér, futópálya és kültéri fitness gép, minigolf pálya is. Ezekről bővebben beszélgettünk és megpróbáltuk képzeletben is elhelyezni őket a területre. Illetve egy 7 éves kislánytól egy festményt is kaptunk „Boldogság játszótér” címmel,

ahol ő is megjelenítette milyennek is képzeletben el ezt a területet. Volt rajta szívecske formájú homokozó és csupa vidám szín.

Az egyik csoport – a park egyéb lehetőségeit gyűjtötték össze

Majd pedig már némileg strukturáltan haladva, kisebb csoportokra osztva a jelenlévőket, négy különböző területről beszélgettünk a parknak: 1. sport: sportolási lehetőségek és annak hiányai; 2. növényzet: a területen lévő fák, bokrok, növények; 3. érdekcsoportok: kik a használói, kinek az érdeke, hogy szép legyen; 4. egyéb: a park funkciói, lehetőségei. Miután összegyűjtöttük ezeket egy-egy nagy papírra, a kis köröket kinyitva egymással is megosztottuk a csoportjaink gondolatait. Ekkor még egyszer megvitattuk a témákat közösen is és segítőtünk egymásnak kiegészíteni, ha valamit még úgy éreztünk, hogy lemaradt. Talán ekkor vált világossá, hogy ezt ténylegesen együtt kell majd létrehozni, itt mindenki véleménye számít és el is fér azon a nagy papíron. Szükségük van egymásra ahhoz, hogy fel tudják mérni az igényeket, hiszen míg valakit a rossz betonfelület zavart, addig ő észre se vette a másik által emlegetett köztéri világítás hiányát.

Az eseményt pedig azzal zártuk, hogy minden résztvevő házi feladatként a területtel kapcsolatban egy általa választott témának utánajár, felkészül abból és ezt a következő alkalmon megosztja a többiekkel.

Az van itt, akinek itt kell lennie?

Az első eseményről a másodikra a résztvevők száma a felére csökkent és ez a 8-10 fős létszám (a lezáró találkozót leszámítva) a további alkalmakkor

sem mutatott növekedést. Több csatornán is próbáltuk elérni a lakosságot és invitálni a közös tervezésre, mert fontosnak tartottuk, hogy minél többféle vélemény megjelenhessen és egy olyan terv jöjjön létre, amely az itt élők tényleges igényeit tükrözi. Egyrésztől folyamatos email levelezéssel tartottuk a kapcsolatot, amelyben nem csak a meghívásokat, hanem az események emlékeztetőit is az érdeklődők rendelkezésére bocsátottuk, lehetőséget adva az egyéb okok miatt távolmaradóknak is bekapcsolódni. Másrésztől, a résztvevőket bevonva, plakátokat helyeztünk el a lépcsőházakban és a forgalmasabb helyeken. Harmadrészt a telefonos megkereséseket is bevetettük, és több olyan helyi lakót is személyesen kerestünk, akikről úgy gondoltuk, hogy szívesen csatlakoznának. Negyedrész folyamatosan buzdítottuk a résztvevőket a személyes meghívás fontosságára, felhívva a figyelmet, hogy invitálják szomszédjaikat, és hogy beszélgeszenek a park ügyének lehetőségéről. Ötödrész pedig a saját online csatornáinkon is folyamatos nyilvánosságot biztosítottunk az események fényképes beszámolóinak megosztásával.

Nehéz volt elfogadni az emberek lemorzsolódását. A feltárás során megismertünk olyan személyeket, akik fejlesztői szemmel értékes tagjai lehetnek egy formálódó közösségnek, de hiába próbáltuk bevonni, azt tapasztaltuk, hogy leperog róla és nem jön többé, vagy már az első találkozóra sem tudjuk elhívni. Meddig ér az én kezem, meddig mehetek el a megmozdításban? Hogyan, milyen technikával tudom felkelteni az érdeklődését, hogy legalább tudja, hogy mire mond nemet? Mi van, ha érdeklő, csak még kell neki egy kis időt hagyni és a következőre talán eljön, de mi van, ha arra én meg már nem is hívom?

Ezt a parkot túl sokan használják ahhoz, hogy mindenkit meg tudjunk kérdezni, mit szeretne, viszont abban van felelősségünk, hogy lehetőségeinkhez mérten minél több emberhez eljuttassuk az információt a belezólás lehetőségéről. Mégis hiába törekedtünk legalább a korosztályt tekintve reprezentativitásra, azzal szembesültünk, hogy az emberek nem egyformán bevonhatóak, így például a fiatal gördeszka park használók hamar eltűntek a látószögünkéből. Vagy a helyi kutyás civil szervezet, akik nyíltan fel is vállalják a kutyások érdekeinek képviselését, személyes megkeresésre eljöttek, de tartósan különösebb érdeklődést nem mutattak a téma iránt.

Házi feladat: ötös! – 3. alkalom

Egy rövid ráhangolódás után a szót átvették a helyi lakosok, akik az előző alkalommal önként vállalt témáikban történt kutakodásaikat mutatták be a jelenlévőknek, nem kis meglepetéseket okozva. Olyan gyűjtőmunkát végeztek, hogy bemutatásuk egy egyetemi prezentációnak is beillett volna, s mindezt olyan képi illusztrációkkal, amiről látszott, hogy nem kevés energia van mögötte. Ezeket pedig egyenként kiállva mondták el egymásnak. Teret kaptak arra, hogy megmutathassák magukat és ezáltal olyan oldalukat tudták megmutatni, ami egy beszélgetésen nem tudott volna felszínre kerülni.

A résztvevők egymás előadásait hallgatják

Az első előadásban arról hallottunk, hogy mit is jelent újpalotainak lenni, milyen emblemikus jelképei vannak ennek a területnek, amelyek hozzátartoznak egy újpalotai lakos identitásához. Szóba került itt a Spirál Ház, a Toronyház és persze a Pajtás Étterem is, amelyek sok helyi család történetében felbukkannak. Egy kis érdekességként kikutatta az Erdőkerülő utca és a Zsókvár utca történetét és több javaslattal is készült nekünk, hogy szerinte a jövőben milyen helyi látványosságok, nevezetességek kaphatnának helyet ezen a területen. Ilyen volt például a retro-klub ötlet, a forgalomból kivont metrókocsi felállítása, vagy a hely történetét bemutató táblák kihelyezése, mint egy identitáspontra.

A következő előadó egy virtuális sétára kalauzolt minket, ahol az általa készített képek segítségével járhattuk körbe a parkot és mérhettük fel a területen elhelyezkedő növényeket. Mindehhez pedig egy precíz és pontos leírást hallgathattunk

meg, amelyben a fák, bokrok pontos megnevezései és állapotai hangzottak el. „Rossz látni, ahogy kínlódik szegény fa” – mondta a sok elhajlott és gondozatlan fa egyikénél. A területre viszont sok pillangó és madárbarát növényzetet lehetne majd telepíteni, amelyeket szintén rengeteg színes fotóval illusztrált.

A következő előadó

A területen nem csak a növényzet fontos, mutatott rá a harmadik előadó, akinek bemutatójának a témája a parkban megtalálható madarak volt. Tőle megtudhattuk, hogy a területen kb. 30-40 madárfaj él, ezek azok, amelyeket a legtöbbször hallhatunk énekelni, és amelyekben séta közben gyönyörködhetünk. Viszont időt és figyelmet is kell fordítani a madarak gondozására, amely szintén a helyi lakosok feladata is lehetne fészkek, illetve madáretetők kihelyezésével.

Egy résztvevő annak ellenére, hogy az előző alkalmon nem vállalt házi feladatot, szintén hozott nekünk egy fényképes bemutatót, amelyekkel egy helyi problémára hívta fel a figyelmünket. Először a járdák és útfelületek siralmas állapotban lévő burkolatait vehettük szemügyre, majd pedig a járdszigetek átjárhatósága miatti balesetveszélyes területeket.

A park területén a lakók többször is megemlézték hiányosságként az ivókutát, ennek a területnek szintén utána nézett valaki, és egy remek prezentációt készített nekünk. Ezekon a diákon megcsodálhattuk a fellelhető ivókutakat a legegyszerűbbtől a díszesebb, bonyolultabb szerkezetűig, mindent, és emellé a szökőkút és csobogó kínálatot is gyűjtötte hozzá. Ezeket majd úgy lehetne kivá-

lasztani és elhelyezni, hogy minél inkább beleillő legyen a környezetbe, hát volt miből válogatni.

Az esemény helyszíne a könyvtár

Kristin is hozott nekünk fényképeket, mégpedig olyan felületekről, ahová különböző témájú falfestményeket helyeztek el. Voltak köztük humorosabbak, de egészen komoly alkotások is. A jelen lévőknek rögtön volt ötletük, hogy hol tudnák elképzelni ezen területen, és még arra is, hogy esetleg milyen témában lehetne ezeket az alkotásokat megcsinálni. Vajon egy ilyen lesz Újpalota következő jelképe? Még az is lehet.

Az esemény zárásaként megegyeztünk abban, hogy a következő alkalommal még nem zárjuk le a tervezést, hanem egy héttel később meg egyszer találkozunk majd. Ez azt jelenti, hogy még két alkalom volt hátra.

Ki akarja ezt?

A park közösségi tervezésének lebonyolítása egy tudatos és előre meghatározott döntés volt. Ezért is merült fel bennem többször, hogy vajon ennek van-e helyi akaratú bázisa, amire épülhet? A helyiek is vajon tényleg akarják-e a változást, vagy már megszokták, hogy ilyen és végül még szeretik is? Mintha mi jönnénk és egy úthengerként végig nyomnánk őket egy folyamaton, aminek aztán lesz eredménye, de valójában senki se kívánta a háta közepére se. A találkozókat általában túldomináltuk, amivel inkább egy biztonságos légkört, mintsem erőszakos ráerőltetést hajtottunk végre. Így ők megmaradhettek a komfortzónájukon belül, viszont

a kizökkenésre mindig lehetőséget adtunk. A részvételükkel pedig ha nem is szóban, de mindig biztosítottuk minket arról, hogy ez őket is érdekli és tenni akarnak.

Megmozdítottuk őket és teret adtunk. Beavatkoztunk és előre mozdítottunk. Ha mi nem vagyunk akkor és ott, ha mi nem kezdjük meg a munkánkat és szólítjuk meg őket az interjúk során, valószínűleg ezek nem jöttek volna létre (vagy igen?). Felelősségünk van abban, hogy a folyamatnak ebben a szakaszában még domináljunk, viszont nem mindegy, hogy milyen mértékben.

Egy park – sokféle akarat – 4. alkalom

A negyedik alkalom elején egy rövid előadással visszatekintettünk a folyamatra, hogy hol is tartunk, mit csináltunk eddig, milyen funkciókat gyűjtöttünk össze közösen. A jelen nem lévők szempontjait is behoztuk ide, hogy az általuk fontosnak tartott szempontok se merüljenek feledésbe, és figyelembe vehessük majd azokat is a terv elkészítésénél. Hiszen előzetesen már több mint 70 interjú készült a területen élőkkel, amelyben a parkrendezéssel kapcsolatban kérdeztük őket, ezekből szemezgettünk.

Tervezés a térkép felett

Majd pedig fontosnak tartottuk közösen összegyűjteni, hogy melyek lehetnek azok az érdekcsoportok, támogatók, intézmények és szervezetek: egyszóval érintettek, amelyeknek valamilyen kapcsolata van (vagy józanul elképzelve lehet) a parkkal. Erről egy hosszú lista született, amelyet a jelenlévők még folyamatosan kiegészítettek. Felmerültek itt a helyi vállalkozók, a területi intézmények,

iskolák, óvodák, stb. Megvitattuk, hogy szerintünk ki hogyan tudna hozzájárulni a park megtervezéséhez, vagy hogy hogyan lehetne bevonni őket a működtetésbe.

Ezután következett a legizgalmasabb rész, amikor is egy térkép fölé görnyedve kezdte el a társaság a konkrét funkciók elhelyezését. Vajon hol legyen a játszótér, hol legyenek a padok, mekkora futópálya férne itt el? – repkedtek a kérdések, de végül mindennek találtak helyet a térképen.

Persze az ötletekből még ekkor sem fogytak ki a résztvevők és felvetődött, hogy mi lenne, ha kiköveznék azokat az ösvényeket, amiket ez emberek jártak ki az évek alatt. Vagy el lehetne helyezni forgató táblákat, amelyeken magyarul és angolul, vagy akár kínaiul – mivel egyre többen élnek itt – vannak feliratozva a képek. És a sor csak folytatódott...

Mit ér egy projekt szlogen nélkül?! Adjunk neki címet! Egy rövid ötletelés után jobbnál jobb ötletek kerültek fel a táblára, amelyből nehezebbekre esett egyet kiemelni, így hát meghagytuk mindet. Néhány példa:

Parkra vár a Zsókovári!

Boldogságjátszótér

Az itt élő közösség építette park

Cifra (Új)palota

Kész a terv!

Az alakuló terv közben a tájépítész és egy grafikus keze alatt felvette vizuálisan is a formáját egy 10 oldalas leírás dokumentumaként. Ez tartalmazza a tervezési folyamat rövid leírását, a közösségfejlesztők szerepét a munkában, a lakók által megfogalmazott konkrét ajánlásokat, egy térképet, amelyen ezek fel vannak tüntetve és felsorolás szerűen az esetleges érintettek, ide sorolva a kis vállalkozásokat, intézményeket, civil szervezeteket. A végén pedig egy összegzésként, 3 pontban/lépésben kiemelve a lakók akarata:

1. A jelenlegi park alacsony költségvetésű megújítása, mely a meglévő értékek és funkciók felújítását és kisebb méretű beavatkozásokat célozza meg (világítás megújítása, a járda burkolatok balesetmentesítése és felújítása, növényzet rendezetté tétele, padok-ülőbútorok kihelyezése, ívó-kutak létesítése, a házaktól kicsit távolabb működő pingpong-asztalok létesítése),
2. Új funkciók kialakítása (madárbarát feltételek kidolgozása és megvalósítása az egész területen; rekreációra, sportra alkalmas terüle-

- tek kialakítása), új játszótér létesítése legalább 2 gyerekkorosztály számára a területen,
3. A park folyamatos működtetésének és fenntartásának megszervezését és optimalizálását tartjuk fontosnak. Érdeemes lenne egy olyan zárt épület, ahol szerszámok, eszközök – esetleg egyszerű teázó-kávézó működtethető; valamint fizetett személyzet ezekhez.

Az összesítést követően a tervre meglepően kevés kritika, plusz észrevétel érkezett a résztvevőktől, de a helyiektől is. Ennyire benne van minden, vagy csak nem volt meg rá a felület?!

A terv térképes része

Tudja meg mindenki! – 5. alkalom

Erre az alkalomra előzetesen a helyi lakosságot is egy nagyobb körben szólítottuk meg, illetve személyes meghívást küldtünk a helyi önkormányzat képviselőinek és a helyi médiának is. „Nagyon köszönöm, a munka lenyűgöző, föltétlenül támogatásra érdemes. A legjobbkor kaptam meg (...) Véleményem szerint mindenképpen előnyben részesítendőek azok a területek, ahol helybeli kezdeményezés is van, s a későbbi odafigyelésre is számíthatunk. (...) a kezdeményezés jókor jött és jó helyen van.” – kaptuk a pozitív visszajelzést az alpolgármester úrtól, a találkozó előtt.

Ezzel utolsó alkalmához érkezett a park terveinek előkészítése a közösség által, így ez az összefoglaló elsősorban magáról a „[Parkra vár a Zsókvár!](#)” összefoglaló bemutatásáról szólt. Végig néztük a kész munkát együtt, amelyben mindenki felismerhette, hogy mit is tett hozzá, és mindannyian tudtuk, hogy miért pont azok és miért pont oda kerültek a térképen. Néhány újonnan érkezett

gyűjtés és hozzászólás is érkezett a terv véglegesítéséhez, ezeknek az ismertetésével folytatták a résztvevők. Volt tűzcsapból kialakítható ivókút, a gördeszkapálya bővítéséhez néhány ötlet és az atlétika pálya konkrét kialakításának vázlatos terve.

A terv bemutatása

Meghívásunkra tehát ezen az alkalmon nem csak a helyileg érintett lakosság, hanem a helyi önkormányzat és a Polgármesteri Hivatal is képviseltette magát a Városüzemeltetési Főosztály munkatársának személyében. Ő elmondta, hogy az önkormányzat támogatja a helyi akaratot és örömmel veszi a lakossági kezdeményezéseket. Arra kérte a tervezésben résztvevőket, hogy fogalmazzák meg a konkrét feladatvállalásaikat, és hogy miben van szükségük az önkormányzatra. Nem konkrét, kidolgozott tervrajzokat szeretnének (a végleges kidolgozott terv már egy speciális szakértői munka lesz), hanem egy olyan gyűjtést, amelyből kiderül, hogy mit vállalnak a helyiek és mit szeretnének az önkormányzattal közösen megvalósítani. Elmondta azt is, hogy a parkban felmerülő fizikai problémákat, pl. kukák ürítése, letört ágak, kiégett lámpák, stb. a lakosság jelezni tudja az önkormányzat felé, és ők tudnak hivatalból intézkedni ezekben az ügyekben.

László Tamás országgyűlési képviselőt is üdvözöltük a körünkben, aki szintén támogatását fejezte ki a projekt iránt. Fontosnak tartja, hogy az ilyen helyi kezdeményezésekkel a lakosok még inkább sajátjuknak érezhetik a közteret, ami ugyan mindenké, de valójában talán legtöbbször mégis gazdátlan, tehát senkié. Helyi akarat kell, arra lehet

építeni – tette hozzá – „ha értéket hozunk létre, ott élet születik!” És – szakmája szerint településtervező lévén – közben rengeteg hasznos tanáccsal látta el a tervezésben résztvevőket.

A továbbiakban a lehetséges folytatást vettük számba. A kezünkben van egy kerek és komplex terv, amely rengeteg apró részletből áll, amik akár külön-külön is egy - egy projektet képviselnek, és mi most ezeket egyben látjuk. Szedjük szét vagy hagyjuk egyben ezeket? Talán éppen az volt a közösségi folyamat legfőbb erőssége, hogy szinte végig egy komplett rendszerben, egészben és nem csupán részletekben gondolkodott és tervezett a társaság. De akkor honnan kezdjük neki? Kérdések kérdések hátán, de a motiváció erős, csináljuk meg!

Végezetül abban maradtunk, hogy januárban egy kibővített csoporttal – kapcsolódva az elmúlt hónapokban formálódó Zsókvár Társasághoz – találkozunk, amely akár keretét is szolgálhatja a hatékony fellépésnek. A mostani anyagot néhány kiegészítéssel, egyelőre ennek a szakasznak a végső változataként tekintjük.

Zsókvár Társaság?!

Még 2015 tavaszán a közösségfejlesztők képzést hirdettek a helyi aktív lakóknak. 18 fő vett részt rajta, akik az akcióterület különböző részeiről jöttek, sőt volt, aki azon kívülről. Egy viszont közös volt bennük, tenni akarnak valamit, hogy jobb legyen itt élni. Az ő későbbi szerveződésüket neveztük Zsókvár Társaságnak, bízva abban, hogy ez a sokszínű társaság egységesen is fel tud majd lépni, és számíthatnak egymás támogatására. Közös ügyük viszont nem volt, így arra gondoltunk, hogy ezt a két társaságot, a park tervezőit és képzésen részt vevőket összehozzuk, hiszen hasonló érdekeltségűek, sőt van a személyeikben egy jelentős átfedés is.

Folytassuk már! – következő találkozó

Egyre fokozódott az izgalom és már alig várták a tervezésben részt vevők, hogy újra találkozzunk, és végre folytassuk, amit elkezdtünk, főleg a sok inspiráló támogatás után, amit az 5. alkalommal kaptak. Így egy következő összejövetelre invitáltuk őket, de most csak tudatosan egy szűkebb csoportot.

A találkozó fő témája a meglévő tervekkel történő további teendők voltak. Megfogalmazódott, hogy addig üssük a vasat, amíg meleg, ezért arra koncentráltunk, hogy kiket lehetne még megkeresni ezzel az elkészült vázlattal a park felújítása, meg-

újítása kapcsán. Ezek már konkrét lépések a megvalósítás felé, mert még nem a „miénk” a park – ez most a lobbi ideje lesz. A cél: legalizálni a tervet és partnereket találni hozzá. Megtudni, hogy ki mivel tud hozzájárulni, ki miben lesz a segítségükre és a legfontosabb, hogy minél többet tudjanak róla, hogy a hivatalnál például akár a „saját” terveikbe is bele tudják szólni. Ez főleg a helyi önkormányzat szempontjából lesz fontos.

Ezek után a résztvevők megegyeztek abban, hogy 11 ember nevében (akik valamennyi találkozón részt vettek) fogják aláírni a leveleket, egy fő kapcsolattartót megnevezve.

A továbbiakban egy tágabb körű találkozót szervez a társaság egy éwertékelő formájában, ahol a területen történt kezdeményezéseket vesszük majd számba és értékeljük ki együtt. Erre nem csak a park tervezésében résztvevőket invitáljuk majd, hanem mindazokat, akik aktívan kapcsolódtak be valamilyen formában korábbi közösségi programokba. És természetesen a park tervezése lesz a középpontban, hiszen cél például, hogy a társaság nevet találjon magának, hogy akár intézményesült formában folytathassa munkáját.

„Akár meg is alakulhatnánk!” – Az ÚJSZOT megalakulása

A találkozó apropója elsősorban a közösségfejlesztők másfél éves jelenléte alatt megvalósult, a lakók által kezdeményezett akciók számbavétele és kiértékelése volt. A meghívottak köre ezúttal egy széles csoport volt, mégpedig azok, akik aktív tagjai a helyi közösségnek és valamilyen formában hozzájárultak ezeknek az akcióknak a megvalósulásához. Többen lemondták ezt az estét levélben, telefonon és üzenetek küldésével, ezért eleinte kissé alacsonynak éreztük a megjelentek számát. Ám a jelenlévők mindegyike részt vett a park közösségi tervezésének folyamatában és az utómunkában is, úgy-hogy ők leginkább ebben voltak érintettek. Mégis, az egész lakónegyed – sőt Újpalota – ügyeire kitérve folyt ezután a beszélgetés.

Látva azt a hosszú listát, amit összeírtunk a lezajlott, vagy elkezdődött helyi akciókról, többünkben megfogalmazódott, hogy ilyen ügyekkel igen is hatással lehet lenni a környezetünkre és érdemes csinálni. De egy új társaság megalakulásának a kapujában hamar átterelődött a szó a még előttünk álló lehetséges ügyekre és ezeket is megpróbáltuk számba venni.

Ezek után „akár meg is alakulhatnánk” – tört ki az egyik résztvevőből. Így a további részben a szer-

vezet megalakulásáról beszélgettünk. Ehhez a társaság az [Újpalotai Szomszédok Társasága](#) nevet választotta, amihez még a többiek véleményét, megerősítését várjuk. A névválasztással a cél az volt, hogy ne legyen területileg lehatárolva, így senki ne érezze magát kirekesztve; hanem bárki számára nyitott lehessen, akit érdekelnek a helyi ügyek és hajlandó tenni is érte valamit.

A megalakulás pillanatai

Vízre bocsájtás

2014 őszén, a program kezdetén, számunkra addig ismeretlen embereket kerestünk fel és beszélgettünk velük. Visszaolvasva az interjúkat, több olyan gondolat is megjelenik bennük, amelyeket már akkor feljegyeztünk magunknak, mert azt mutatták, hogy őket még mindenképpen érdemes lesz keresnünk. Akkor még mi sem tudtuk, hogy melyik ügy lesz az, amelyikhez majd csatlakozni tudnak. Ilyenkor ez még egyoldalú viszony, ahol a fejlesztő gondolkodik személyekről, és készít terveket. Majd pedig találkozókra invitáltuk őket különféle indokokkal: szervezzünk együtt szomszédünnepet, gyere és segíts nekünk, gyere és csináljuk együtt, gyere és csináljátok ti együtt! Hogyan és mikor tud megtörténni a fejlesztő kivonulása? Hogyan tudja úgy otthagyni őket az a személy, aki ennek a kezdeményezője volt, hogy utána még maradjon is belőle valami?

A munkákra a folyamatos és tudatos bevonás volt jellemző, kezdve a szervezésben való segítség kérésétől a házi feladatok kiosztásáig. A szomszéd-

Ajánlott oldalak, források:

Milyen legyen a Teleki tér? <http://epiteszforum.hu/milyen-legyen-a-teleki-ter> megtekintve: 2016. március 7.

ünnep például az általuk megszervezett könyvcserre, a zenélés vagy a rögtönzött atlétika verseny nélkül sokkal szegényebb lett volna. A szervező közösségi tervezési találkozók alatt azonban ez a folyamat lelassulni látszott, mivel egyre kevesebb olyan feladat maradt, amit át tudtunk adni. Egy kezdetben erőteljesen domináló szerepből vissza kellett húzódnunk és a mozdítás után az önálló működésüket megtervezni.

Parkot terveztünk Újpalotán közösen!

Amikor ott ültünk az utolsó találkozón, belém hasított a felismerés: lehet, hogy mi már ide nem is fogunk kelleni! Hétről hétre találkoztunk és együtt született meg a „gyermekünk”. Én is tudom, hogy mi miért oda került a térképre és ki melyiket javasolta. Tudom, hogy hol van benne az én kezem nyoma, tudom, hogy hol voltak megtorpanások, mikor voltak cinkos összenézések. Együtt csináltuk és most újtukra indulnak. Mint egy hajó, ami kifut a kikötőből és én már csak integethetek nekik a parttól, vagy gyorsan még odadobhatok egy csomagot, hogy biztosan legyen elég élelmük az utazás alatt. Ami lehet, hogy csak pár napig fog tartani, de az is lehet, hogy évekig eveznek majd egy hajóban és közben együtt törik meg a sima víztükröt maguk alatt. Ezek már mind az ő felelőségük lesznek, ők fognak ebben döntést hozni. „Eddig mindig úgy írtam be a naptáramba a találkozókat, hogy a közösségfejlesztők, akkor most meg azt írom, hogy Újpalotai Szomszédok Társasága találkozó...” – új fejezet nyílt, az már biztos.

Kezdetben rengeteg dilemma cikázott bennem, biztos, hogy ez jó ötlet? A végére pedig eljutottunk oda, hogy találtuk egy olyan ügyet, ami mentén egy társaság alakult, akik a bejegyzésen gondolkodnak. Egy szervezett közösség, akik aktívan képviselhetik a helyiek ügyeit és megpróbálják minden felületen érvényesíteni az akaratukat.

Végül pedig egy invitálás érkezett: az Újpalotai Szomszédok Társasága fórumot szervez Átkelés címmel a helyi közlekedésről és útfelújításokról, szeretettel várunk mindenkit!

toth.vivien92@gmail.com

Kristin Faurest életrajza http://www.artemisiadesign.com/hun/tervezo_oneletrajza.html megtekintve: 2016. március 7.

Legyen parkunk! honlap <https://legyenparkunk.wordpress.com/> megtekintve: 2016. március 7.

Újpalotai Szomszédok Társasága Facebook oldal <https://www.facebook.com/%C3%A9Aipalotai-Szomsz%C3%A9dok-T%C3%A1rsas%C3%A1ga-1116137591744003/> megtekintve: 2016. március 7.

Zsókavár3-Inspirál Facebook oldal <https://www.facebook.com/zsokavar3/> megtekintve: 2016. március 7.

Zsókavár 3 honlap <http://www.zsokavar3.hu/> megtekintve: 2016. március 7.

Közösségfejlesztők Egyesülete Facebook oldal <https://www.facebook.com/kozossegfejlesztokegyesulete/> megtekintve: 2016. március 7.

Közösségfejlesztők Egyesülete honlap <http://www.kofe.hu/> megtekintve: 2016. március 7.

Párbeszéd a szolidáris szomszédságért – Közösségfejlesztés Újpalotán a Zsókavár lakónegyed szociális városrehabilitációs programjában

[http://kka.hu/ Kozossegi Adattar/Azadatt.nsf/99b0698cd023d1018525670c0080e328/5b498505f702f5d6c1257ede0069d1c6/\\$FILE/kiadv%C3%A1ny%20egyben.pdf](http://kka.hu/Kozossegi_Adattar/Azadatt.nsf/99b0698cd023d1018525670c0080e328/5b498505f702f5d6c1257ede0069d1c6/$FILE/kiadv%C3%A1ny%20egyben.pdf) megtekintve: 2016. március 7.

Közösen terveztünk 2015-ben

Óbuda-Békásmegyer Városfejlesztő Nonprofit Kft.

Az ideai közösségi tervezés krónikája

Az előző évek tapasztalatai alapján az önkormányzat vezetése úgy döntött, hogy 2015-ben új szintre emeli a kerületiek bevonását a helyi ügyekbe. A Városfejlesztő azt a megbízást kapta, hogy valamennyi idén kezdődő tervezésbe vonjuk be az érintett lakókat, intézményeket, hogy az ő ötleteik és igényeik már a kezdetek kezdetétől beépülhessenek a megszülető tervekbe. Nagy örömeinkre a kerületi polgárok lelkesen fogadták a kezdeményezést, és készek voltak időt áldozni a közös ügyekre. Alábbiakban a közösségi tervezés eseményeinek rövid összefoglalóját olvashatják.

Az ideai évet egy online kampánnyal indítottuk, melyben az új kerületi kültéri fitnessparkoknak kerestünk helyet. Rengeteg javaslatot kaptunk, így a legnépszerűbb – megvalósítható – helyszíneket listázva [körvonalazódt](#), hogy a kerület mely részei válhatnak sportosabbá a következő években.

nap alatt – a helyiek teljesen újrarájzolták a Bécsi út – Vörösvári út találkozásánál fekvő parkot.

Az ősz hét új tervezést hozott. A [Derú utcai Boldog Sándor István park](#)ba eredetileg sportparkot tervezett az önkormányzat, de a közösségi találkozón kiderült, hogy a helyiek szeretnék megőrizni a pihenőfunkciót is, így a tervezés ebbe az irányba folytatódott. Fontos eredmény volt, hogy sikerült kompromisszumot találni a sok konfliktust okozó kutyás kérdésről, így a kutyafuttató is betervezésre került a területre.

	48 rendezvény	
	800 bevont személy	350 regisztrált résztvevő 150 rendezvényrésztvevő 300 beszélgetés a kitelepüléseken
	300 megkeresés	136 e-mail 160 javaslatos papír
	51 cikk a honlapon	30.774 oldalmegtekintés
	4000 szórólap 120 plakát	
	382 kitöltött kérdőív	
	43 belső önkormányzati egyeztetés	

A „[Krúdy sétány](#)” augusztustól decemberig tartó közösségi tervezése során egy a régi Óbuda hangulatát is megidéző, modern promenád képe rajzolódt ki, amelyben a főszerepet majd a kultúra, a gasztronómia és a kikapcsolódás kaphatja.

Másfél-másfél hónapig heti rendszerességgel ültek össze a [Harrer sétány](#) és a [Pacsirta udvar](#) megújulásában érdekelt kerületiek, hogy panelek tövében húzódó terek az ő igényeiknek megfelelően alakulhassanak ki. Civil kezdeményezést karolt fel az önkormányzat a [Mészkö park](#) esetében, ahol öt találkozón keresztül formálódott a „három hegy” lakóinak első közösségi tere. A Kastély Óvoda és a táborterhegyi lakók közösen tervezték meg a [Benedek Elek Tündéri Kert](#), amibe az őshonos gyümölcsfák-

Tavasszal két olyan tervezés megvitatására hívtuk meg a környékbelieket, amelyek elkészítéséhez a tervezők már 2014-ben hozzáfogtak. A békásmegyeri „[Táncsics park](#)” találkozóin megtalálták végső helyüket a játékra, a sportolásra, a közösségi együttlétre és a pihenésre szánt terek és funkciók. A [Szépvölgyi úti park](#) esetében a közlekedési és parkolási rendszer változása bizonyult a legfontosabb témának, az ezzel kapcsolatos felvetések változtatták a legtöbbet a tervvázlaton.

Nyáron kezdődött meg a [Holdudvar](#) közösségi tervezése, melynek során – csaknem két és fél hó-

ból álló tündérgerten túl Kő Boldizsár játszótere és számos közösségi funkció is helyet kaphat. A csillaghegyi [Lékai téren](#) jöhet létre a kerület első '48-as emlékparkja. Négy találkozó munkája érlelte ki azt a tervet, amely a mindennapokban is varázslatos pihenőparkja lehet valamennyi környékbelinek.

Télen sem maradt abba a munka, decemberben kezdődött meg ugyanis a [Cella Trichora](#) romjait körülvevő tér közösségi tervezése, ami jelenleg is zajlik. Szintén folyik még az ősszel indított [kutya-futtató-kampány](#) is, melyben az Önök segítségével keresünk helyet a kerületi kutya-futtatóknak.

Jövőre új helyszíneken kezdődhet meg a közös gondolkodás. Az óbudai hegyvidéken, a Szent Mar-

git Rendelőintézetnél, Békásmegyeren és a Római fürdő városrészében kerül majd sor terveztetésekre, miközben természetesen az idei projektek is folytatódnak.

Köszönjük mindenkinek, aki – akár írásos javaslataival, akár a személyesen a rendezvényeinken – közösen tervezett velünk! 2016-ban folytatjuk a munkát, reméljük, ebben Önre is számíthatunk!

Forrás: <http://obvf.hu/kozosen-terveztunk-2015-ben>

Az én történetem

Balogh Attila

Az én történetem egész messzire vissza fog nyúlni. Olaszliszka romaságának történetét szeretném bemutatni nektek. Elmondom nektek mindennapjainkat, reményeinket, álmainkat és jövőnket.

Mind azzal kezdődik, hogy megszületünk, és mindenféle jelzőket aggatnak ránk. Miért, kérdelem én? Mi is lélegzünk, mi is emberből vagyunk, minket is Isten teremtett! Mint minden embert egyformán... Nem értem a megkülönböztetés lényegét. Eddig csak azért bántottak minket, mert romák vagyunk, de kaptunk még egy jelzőt: „az olaszliszkai gyilkos cigányok” – ezzel az egy mondattal szembeültünk minden nap. Máig is sokat halljuk: mint egy láthatatlan fal, amely árnyéka alá veszi Olaszliszkát, különösen minket, romákat! Ha egy terebélyes fán néhány gyümölcs megromlik, az nem azt jelenti, hogy az egész fa romlott. Értem ezt az olaszliszkai romákra, akik már feladták elveiket és beletörődtek a különböző jelzőkbe és kritikákba.

Fotó: www.facebook.com/3933.Sukar

Ezektől az időktől kezdve családok hullottak szét, idegen fogalomként vált számukra a tisztelet, megszűnt a közösség, nem bíztak egymásba, mint eddig. Páran megpróbálták segély kéért nyúlni... Nem jött senki. Hívtunk, de mindhiába. Így volt. Sokáig úgy tűnt, hogy már nem is fog változni. Sajnálattal néztem végig Olaszliszkát, mivel egy nagy és összetartó család volt. Igenis voltak gondok, de azt közösen oldottuk meg. Mikor már végképp fel-

adtam a reményt, belépett Olaszliszka történetébe a Civil Kollégium Szervezet személyében Kovács Tímea. Ő megpróbálta megoldani ezt a problémát. Én próbáltam elmondani, hogy mivel áll szemben, de az ő makacssága és tenni vágyása nem engedte, hogy meghátráljunk és ennek következtében összefogtunk és nekivágtunk a nagy feladatnak.

Kezdték a Dankó Pista úton, ahol már több évtizede csak föld és sáros út volt, közösséget szervezve kiharcolták az aszfalt utat. Felkerestünk egy helyi erdészt fagyújtás szempontjából. Azon az éven 15 nagycsalád szedhetett fát, ami 80 köbméter fa volt. Ez a fa szedés nagyon nagy segítség volt a romák számára, köztük nekem is, mivel nem kellett lopnunk, nem kellett életünket kockára tenni a befagyott Bodrogot átkelve és senkinek nem kellett börtönbe vonulnia, családját itt hagyva. Ez jó példa volt arra, hogy megmutassa nekünk, hogy ha közösséget szervezünk és alkotunk, akkor képesek vagyunk elérni céljainkat.

Ugyanezzel a lendülettel kiharcoltuk a szociális tűzifát. Azon az éven 3.733.800 Ft. összeget számolhattunk el. Ez már egy óriási lépés volt. Sok segítséget nyújtottunk együtt Olaszliszkának. Köztük az ifjúságnak... Úgy gondolom, hogy az ifjúság a mi jövőnk, és ha nem vigyázunk rá eléggé, semmivé vész. Hisz ők fiatal hajtások az öreg fán, nekik még van reményük és jövőjük, csak a megfelelő irányba kell hajtani őket, ami a mi dolgunk és kötelességünk. Évek során kiérdemeltem azt, hogy az ifjúság befogadott köreiből és tiszteletet nyújtanak felém, ami másoknak nem volt könnyű. Én úgy vélem, hogy a tiszteletet nem ki kell követelni, hanem ki kell érdemelni. Nekem sem egyről a kettőre ment: ez 24 év munkája. Úgy sikerült, hogy velük együtt gyerekké váltam: vagyok a barátjuk, vagyok egy támasz és vagyok az, akire mindig számíthatnak. De leírni bármit lehet, és hogy ne üres szavak legyenek, bizonyítja a [facebook 3933](https://www.facebook.com/3933) - közösségi csoport. Így folytam bele Olaszliszka életébe önmagam is. Én önszántamból segítek Olaszliszkának. Mért?

Az elejére már én sem emlékszem... Elkezdhetném sorolni a nehéz gyermekkoromat. A család szó

fogalmát. Mindig is ragaszkodtam Olaszliszkához... Csak az értheti meg Olaszliszkát, aki ide született. Tetteimet nem fogom tudni megmagyarázni... Ha a sors úgy szánta, hogy én cselekedjek a nevükben, akkor állok elébe. Az én szavam segélykiáltás a fény felé. Mert a hangjuk elvész a tompító szélben. Tetteim reakciót követelnek és kapnak is Olaszliszkától. Érzem, hogy van még reménye Olaszliszkának. Már nem egyszer felállt az élet adta pofonokból. Úgy érzem, most sem lesz másként. Az elmúlt évek során megtanultunk egységgé válni. A sorsunk nincs és nem is lesz megírva. Mi építünk, nem rombolunk, nem futunk – itt maradunk! Olaszliszka a

miénk is és nem adjuk semmiért! Olaszliszka aszfaltja folyik ereinkbe, hegyeinket vállainkon hordjuk. Minden napkeltével magunkba szívjuk Olaszliszkát és nyugtával kifűjjük.

Én büszke vagyok arra, hogy roma és olaszliszkai vagyok. Ha nem lehetnék az, irigyelném őket. A történetekből sokat tanultam, rájöttem sok mindenre és már tudom, Olaszliszkát nem csak nézni kell, hanem látni is... A romaságot pedig nem csak hallani, hanem meghallgatni kell.

Olaszliszka, 2016 január 13.

Cirkusszal nevelni

Szabó Márton

Szabó Márton írása a szociális cirkusz módszeréről eredetileg a Taní-tani Online-on jelent meg², ez a közlés tehát másodközlés, a szerző engedélyével. Következő lapszámunkban a szerző egy újabb írását, esettanulmányát tesszük közzé. A szerk.

Labdákat dobálni tanítunk, de céljaink a tanulási készségek fejlesztésétől a társadalmi befogadás elősegítéséig terjednek.

Szociális cirkusz: egy keveset hallott, szinte ismeretlen fogalom Magyarországon. Jelentése egyszerűen annyi, hogy a cirkuszi művészetekben való részvételt használjuk eszközként a társadalmi integráció előmozdítására. A műfaj alkalmazási területei végtelenül változatosak: a világ számos pontján, különböző hátrányos helyzetű célcsoportokkal alkalmazzák. Ezek lehetnek tanulási problémákkal küzdő diákok, menekültek, szellemi és/vagy testi fogyatékos gyerekek, pszichiátriai betegek, bevándorlók, utcagyerekek, börtönben lévők, drogfüggők, hogy csak a legjellemzőbb példákat említsük. Az ezzel foglalkozó szervezetek folyamatosan szaporodnak az utóbbi években világszerte, míg a régebbiek mára több évtizedes tudást halmoztak fel, és eredményeik önmagukért beszélnek.

A téma szakemberei jellemzően vagy olyan zsonglőrök, akrobaták, bohócok és kötéláncosok, akik ráéreztek a cirkusz világának integráló, fejlesztő és megtartó hatására – mind az egyén, mind a közösség szintjén; vagy olyan szociális szakemberek, tanárok, akik innovatív módszereket keresve a cirkuszban találták meg az eszközt a kívánt változásoknak az előmozdítására. Ez a két tudás – a cirkuszművésze és a szociális szakemberé – a szociális cirkusz fejlődése során összeforrt, és mára létrehozta az alapját ennek fiatal és folyamatosan bővülő diszciplínának.

Magyarországon a Magyar Zsonglőr Egyesület és az Artemisszió Alapítvány foglalkozik aktívan a témával – elsősorban roma hátrányos helyzetű fiatalok körében, Budapesten és vidéken egyaránt. A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy szociális cirkuszi

trénerek kis csapatával heti rendszerességgel tartunk cirkuszfoglalkozásokat Pesterzsébeten egy ifjúsági központban, illetve pár havi rendszerességgel cirkusztáborokat Sajókazán és Alsózsoltán a Dr. Ámbédkar Gimnázium diákjainak körében. Ezek során zsonglőrkedést, kötéláncot, akrobatikát és egyéb cirkuszi műfajokat tanítunk. Célunk azonban nem profi artisták képzése, hanem a cirkuszi műfajok elsajátítása során a személyes és közösségi készségek fejlesztése. Labdákat dobálni tanítunk, de céljaink a tanulási készségek fejlesztésétől a társadalmi befogadás elősegítéséig terjednek. A továbbiakban nézzük meg részletesen, hogy hogyan valósulnak meg ezek a célok! (A foglalkozások gyakorlati megvalósításáról további részleteket az [ARTES weboldalon](#) lehet olvasni.)

Cirkusz roma serdülő csoportokkal

Mivel állunk szemben, amikor hátrányos helyzetű, roma serdülőkkel kezdünk dolgozni? Többségében olyan életerős fiatalokkal, akiknek a társadalom színpadán az első és legmeghatározóbb élménye az iskolai kudarc. Bukások, korai iskolaelha-

² www.tani-tani.info/a_szocialis_cirkusz_modszere

gyás, osztálytermi szegregáció, indokolatlan átvétel kisegítő iskolába vagy magántanulónak: ezek nagyon sok magyar roma származású serdülő alapélményei. Számos oka van az iskolarendszerünk kudarcának a roma fiatalok oktatása terén, de most beszéljünk inkább e kudarc következményeiről.

Az iskolai kirekesztés és sikertelenség torzítja a roma fiatalok önképét; a sok kudarc hatására interiorizálják a róluk alkotott ítéletet, miszerint nem képesek semmire. Nincs önbizalmuk, nem hisznek saját magukban, a képességeikben. Komoly céljaik nincsenek, hiszen nem érzik, hogy el tudnának érni bármit. Tanult tehetetlenség alakul ki bennük, mert a tehetetlen magatartás volt tőlük mindig az elvárt, és ez részükké lett mint a leghatékonyabb túlélési stratégia. Sikertelenségük frusztrációt, önértékelési problémákat szül. A többségi társadalommal először az iskola porondján találkoznak, és az itt bekövetkezett kudarcuk kívülről és belülről egyaránt determinálhatja minden további szerepvállalásukat a társadalomban.

A cirkusz eszközeivel elsősorban azért a célért küzdünk, hogy visszaadjuk ezeknek a fiataloknak az önmagukba vetett hitet, és hogy megmutassuk, mi mindenre képesek, ha kitartóan megdolgoznak érte. A nem formális nevelés elsődleges célkitűzése a hátrányos helyzetű fiatalok képessé tétele (empowerment) arra, hogy kellő önbizalom segítségével rátaláljanak önmagukra, és megvalósíthassák terveiket. Pontosan ez a célunk; eszközünk pedig a cirkusz.

Hatás az egyénre – motiválás és önképfeljesztés

Amikor hátrányos helyzetű csoportokkal dolgozunk cirkusszal, kezdetben különösen sokat halljuk a tipikus kifogást: „ezt úgyse tudom megcsinálni”. Jó ok arra, hogy ne kelljen csinálni semmit. A részt vevő fiatalok kezdetben mindig nagyon passzívak, bizonytalanok, inkább bele se akarnak kezdeni, félnek a kudarctól. Nem hisznek abban, hogy meg tudnak valamit tanulni. Aztán ha megpróbálnak például egy zsonglőrrel játszani, és nem sikerül először (és természetesen senkinek sem sikerül először), akkor igazolva érzik azt, hogy „ez nekik nem megy”. Olyan berögzült életstratégiák ezek, amelyek elfojtanak minden kezdeményezést, célkitűzést és kitartást. Ezeket a dinamikákat próbáljuk munkánk során megtörni azzal, hogy folyamatosan motiváljuk őket a gyakorlásra, ami aztán elvezet ahhoz, hogy megtanulnak játszani ezekkel az eszközökkel, amit első próbálásra nem hittek el magukról. Idővel pedig olyan trükköket is megtanulnak, amikről lehetetlennek gondolták korábban, hogy nekik ez sikerülhet. A zsonglőrködésben és cirkuszi ágakban elért sikerélmény javítja az önbizalmukat, önértékelésüket. Itt kézzel fogható az eredménye a befektetett munkának, a sikerélmény rengeteget jelent számukra. A zsonglőrrel való játékokban való fejlődés egyenes arányban áll a gyakorlásba fektetett idővel és figyelemmel. Semmilyen tehetség nem kell hozzá, mindenki fejlődik, ha gyakorol, és ez mindenkinek sikerélményt is jelent. Munkánk során mi is igyekszünk minél több pozitív visszajelzést adni nekik. Természetesen egy fellépés tud a sikerélmény legerősebb forrása lenni; itt megmutathatják tudásukat, ügyességüket, hogy olyan dolgokra képesek, amire senki más a környezetükben.

Így, különböző játékos eszközökön modellezve tapasztalják meg, hogy igenis tudnak tanulni, és annak sikere elsősorban saját kitartásuktól függ. Ez a tapasztalat fejleszti az önképüket, és kitartásra, összeszedettségre, odafigyelésre, céltudatosságra tanít. Azaz éppen olyasmire, ami annyira hiányzik ebből a célcsoportból, amelynek tagjai közül sokan tanulási, illetve koncentrációs problémákkal küzdenek.

A gyakorlás önismeretet is nyújt: a határaink felismerését, megtapasztalni, hogy mennyire tudok türelmes vagy kitartó lenni, legyőzni a kudarcokat, amikor leesnek a labdák, és összegubancolódnak a szalagok, és hinni abban, hogy a gyakorlás elvezet a tudáshoz, az ügyesedéshez és a sikerhez. Minden-

kinek, aki zsonglörködésre adja a fejét, nehéz megbirkóznia az új dolgok tanulásakor azzal, hogy először tízszer, ötször vagy százszor sem sikerül az áhított trükk, de aztán egyszer csak mégis sikerül, majd egyre többször is. Ez az élmény testi és személyiségbeli önismeretet is jelent: határaink felmérését és feszegetését. Ezeknek a roma fiataloknak pedig fontos a határaink és a képességeik feltérképezése, mert kudarcos iskolai pályafutásuk során sok esetben torzult kép rögzül bennük saját magukról. A tanulásra való képességük fejlődik, és ez a fejlődés rendkívül látványos formában jelentkezik mind önmaguk, mind a környezetük számára. Látják önmagukon és egymáson is a fejlődést, és ez ösztönzőleg hat, így a „nekem ez úgyse megy” mondat a szájukból egyre ritkábban hangzik el, és egyre hamisabban cseng.

Hatás a csoportra – közösségfejlesztés

A kamasz fiatalok életét az identitáskeresés határozza meg. Az egyén identitása a társas kapcsolatainak hatására fejlődik és a csoporthoz tartozás az egyik legfontosabb meghatározója ennek a fejlődésnek. A kamasz fiatalokban megjelenik a kérdés, hogy hogyan látnak engem mások, milyennek lát a külvilág, és mit vár el tőlem. Ez a szakasz fordulópont az ember identitásának kialakításában, amelynek során egymásnak feszül az, amit a társadalom elvár az egyéntől, és amivé ő szeretne válni.

Ebben az életszakaszban létfontosságú a személyes jövő megvalósításába vetett bizalom (Révész, 2007).

A jövőbe vetett bizalom kifejlesztésének segítése létfontosságú az olyan fiatalok számára, akiknek a társadalom első üzenete az volt, hogy nincs helyük az iskolában, az oktatásban, és így társadalmi felemelkedésre sincs esélyük. Ebben az életkorban értik meg, hogy a társadalom jelentős része potenciális bűnözőt vagy a segélyen nyomorgó jövőbeli munkanélkülit lát bennük, és ekkor dől el, hogy az identitásuk interiorizálja-e ezt a képet, vagy felveszi ez ellen a harcot (Néményi, 2007).

Mi erre a harcra próbáljuk ösztönözni a fiatalokat. Arra, hogy legyen annyi önbecsülésük, hogy meglássák saját magukban a lehetőséget. Ennek kialakítása pedig társaságban jön létre, ahol pozitív visszaigazolást kapnak. Erre egy eszközünk a csoportos munka, ahol együtt játszanak, együtt készülnek az előadásokra, és együtt lépnek fel. Emiatt egy csapat tagjának érzik magukat, amelyben meg kell tanulniuk jól együttműködni, hogy aztán együtt legyenek sikeresek. Fontos, hogy támogatják egymást a csapat tagjai, és hogy a csoportos identitás, amit a cirkuszcsoporthoz való tartozás hoz, értéket, sikerességet jelent számukra. Másrészt kapnak megerősítő visszacsatolást kortársaiktól akkor is, amikor egymást, testvéreiket, barátait tanítják a már elsajátított tudásra. Ez segíti, hogy értékesnek tartsák a tudásukat, hogy referenciaszemélyek legyenek mások szemében; ez felelősséggel jár, és nagyban fejleszti az önértékelésüket.

Ezenkívül tőlünk is rengeteg pozitív visszacsatolást kapnak, és mi mint a cirkuszi művészetek gyakorlott ismerői, olyan referenciaszemélyek vagyunk a csoport számára, akinek a dicsérete és a figyelme sokat jelent számukra. A beléjük fektetett bizalmunk, az a nagy elvárás, amit irányukba támasztunk, hogy érdemesnek tartjuk őket arra, hogy kiálljanak a színpadra a tudásukkal, és hogy ennek meg is tudnak felelni, nagyban javítja az önmagukról alkotott képet. Megtapasztalják, hogy nemcsak konfliktusok által lehet figyelmet kapni, hanem együttműködő magatartással is. És nem lehet elhanyagolni a közönség pozitív visszajelzésének értékét sem, a tapsot, amitől érzik, hogy a külvilág is értékesnek tartja, amit közösen létrehoztunk.

Ha a cirkusz valakinek a hobbija, az ráadásul közösséget teremt a hazai és a nemzetközi cirkuszi milióval is; ez a közösség átível etnikai és társadalmi csoportokon. Munkánk során mindig törekszünk arra, hogy résztvevőink különböző rendezvényeken

és utazásokon megismerhessenek más zsonglőröket, akrobatákat, akikkel a cirkusz kapcsolódási pontokat jelent.

Hatás a társadalomra – érzékenyítés

A szociális cirkusz előadásai hatással vannak a külvilágnak, illetve a szélesebb környezetnek a felépítéséről kialakított képére. Árnyalják a roma fiatalokról alkotott képet, kifejtik hatásukat az előítéletek ellen. Tanáraik, családjuk, a környezetükben élő roma és nem roma emberek egyaránt láthatják, hogy olyasmire képesek ezek a fiatalok, amire kevesen, és amit esetleg nem feltételeztek róluk.

Egy másik szerepben jelennek meg az előadás alkalmával; pozitív kontextusban vannak a figyelem középpontjában, ami az iskolában talán soha sem fordult elő korábban. Ez a szerepváltás differenciálja a megszokott társadalmi szerepeket, a tágabb

közösségben elfoglalt helyükről alkotott képet, és rámutat különbözőségük értékére is.

A különböző szerepek próbálgatása létfontosságú a kamaszkori identitáskeresésben, és a fiatalok a cirkuszban kipróbálhatják magukat egy különleges közösségi szerepben, ami aztán hozzájárul személyes fejlődésükhöz, még ha később nem is foglalkoznak majd cirkusszal.

A feladat nagy, szegregált társadalmunk kirekesztő mechanizmusai erősek, de a cirkusznak, mint technikának van egy különleges kulcsa. Ez nem más, mint a szimbolikus tartalom, ami a cirkusz világát átítatja. A cirkusz egy toposz telítve kulturálisan kódolt jelentéstartalmakkal, ami tudatosan is létrehoz egy nagyon erős szimbolikus teret maga körül. Ennek pedig elidegeníthetetlen része az a varázslat, ami mindent a feje tetejére állít, ami kiforgatja berögzült társadalmi struktúráinkat, és létrehozza azt a karneváli létállapotot, amiben minden lehetséges (Bolton, 2004). A cirkusz karneváli terében – Mihail Bahtyin híres karneválfogalmát használva (Bahtyin, 1976) – mindenki egyenlő, minden megtörténhet, mindenki maszkot, szerepet vált. A cirkusz ilyen felszabadító ereje a karneváli állapot során egyedi és megismételhetetlen, így nem is tart örökké. A cirkusz után az ember visszatér megszokott életébe, de az ott megszerzett tapasztalat részünké válik, tanít és gazdagít minket, illetve a felgyülemlett társadalmi és egyéni feszültségeink szelepévé válik, amin szélnek ereszhetjük őket.

mitya.szabo@gmail.com

Irodalomjegyzék

Bahtyin, Mihail (1976): A karneváli világszemlélet. Világosság 899. sz. 555. (1976)

Bolton, Reginald (2004): [Why Circus works?](#) Murdoch University. Perth, 2004, 16. o.

Révész György (2007): [Személyiség, társadalom, kultúra – a pszichoszociális fejlődés erikson-i koncepciója.](#) In: Gyöngyösiné Kiss E. – Oláh A. (szerk.) 2007. Vázlatok a személyiségről. A személyiséglélektan alapvető irányzatainak tükrében. Budapest: Új Mandátum, 224–243. o.

Néményi Mária (2007): [Serdülő roma gyerekek identitás-stratégiái.](#) Educatio 2007/1.

Terepgyakornokok beszámolói

Bevezető

A Közösségfejlesztők Egyesülete kezdettől fogva kiemelt figyelmet fordított a felnövekvő és feltörekvő új generáció tanítására, nevelésére, a fiatalok változatos szakmai tevékenységekbe való bevonására. Jó ideje már ugyancsak folyamatosan előtérben tartott szempont a társszakmák megszólítása, szakmaközi együttműködések és együttgondolkodások lehetőségének megteremtése, illetve a közösségfejlesztői szemléletmód terjesztése a vidéki és városi közösségeket érintő szakmaterületeken dolgozó szakemberek körében. Egyik legutóbbi nagy közös munkánk, a szervezeti stratégia megújítása során tagjaink szakmai, illetve szervezeti célként és elvárt eredményként nevesítették is ezeket a területeket.

A fenti alapvetésekből kiindulva, valamint a szervezet felsőoktatáshoz kapcsolódó tevékenységeinek erősödése nyomán az elmúlt időszakban

számos egyetemi gyakornokot fogadtunk. Az elmúlt év őszén több hallgató is érkezett hozzánk a Debreceni Egyetemről, szociális munka, illetve szociológia szakról. A szociológus hallgatók gyakorlati ideje viszonylag rövid volt, fontos szempont volt azonban, hogy ezalatt a rövid (és kötött) idő alatt is legyen lehetőségük valós helyi kezdeményezések megismerésére, illetve módszertani tudásaik gyakorlására. Más tereplátogatási lehetőségek mellett így feladatuk az lett, hogy látogassanak el 1-1 budapesti közösségi kezdeményezés, helyszínére, az előre megbeszélte szempontok alapján a kezdeményezések képviselőivel készítsenek interjút, majd tapasztalataikat rövid esettanulmányban dolgozzák fel. Az alábbiakban Kovács Ildikó és Ordasi Ágnes így születtek munkáit mutatjuk be.

Farkas Gabriella gyakorlatvezető

Vissza a Pál utcába! A modern grund

Ordasi Ágnes

Molnár Ferenc már 1907-ben megírta, hogy mekkora értéke van egy kicsi zöld területnek az épületdzsungel közepén. A Pál utcai fiúknak is ez volt a legnagyobb kincsük 1889-ben. A grund, mely egy kis szabad területet jelentett a bérházak között, hatalmi harc tárgyává vált. Az volt a játszótér, a focipálya, a fatelepi útvesztő és nem utolsósorban a csatatér. Ez a hely sok kis tizenéves fiúnak szolgált bázisul. Sokaknak többet jelentett az otthonánál, más az életét adta érte. A kis föld védelme igazi csapattá kovácsolta a fiúkat. Tudták, csak együttes erővel védhetik meg e földi mennyországot. Ennek érdekében sajátos szabályokat hoztak létre, a kaptányválasztástól a fekete noteszig.

Nem tudom, hogy szándékos vagy véletlen, de az biztos, hogy kísértetiesen sok a hasonlóság a 19. századi Pál utcai grund, és a mai, 21. századi, VIII. kerületi Grundkert között. Erről a kertről nem regényben olvastam, hanem a valóságban ismertem meg. A közösség egyik oszlopos tagjával, Takács Vikivel beszélgettem.

A főváros egyre inkább terjeszkedő agglomerációja mellett az elmúlt években Budapesten és környékén is igény jelentkezett zöld területek megtartására. Az erre való hajlam leginkább a belvárosban érezhető, hiszen itt van igazán értéke a bérházak, a bevásárló központok, modern épületek között egy kis üres földterületnek. Ezek a területeken megidézik a vidéki gazdaság hangulatát: milyen is az, ha nap, mint nap tenni kell azért, hogy legyen „betevő”. Erre a folyamatra a közösségi kertek gyűjtőnevet használják. Mint ahogy ez a nevében is benne van, célja, hogy építse a helyi közösséget. Együttes erővel hozzanak létre valami olyat, amihez mindenkinek a segítségére szükség van, miközben közelebb kerülnek egymáshoz és közös ügyüké válik a kert gondozása.

A kert életútja

Így kelt életre 2012-ben a Grundkert is. Egy civilekből álló baráti társaság úgy gondolta, hogy a saját körükön kívül a helyiek bevonásával gondozzák a kis kertet. Ehhez toborzásokba kezdtek, mely

többé-kevésbé sikeres volt. Akár csak regényünk főhőseinek, a Grundkert szereplőinek is folyamatosan a szabad területekért kell/kellett küzdeniük. Az első helyén a kert két évadot élt meg, majd odébb kellett állniuk, mert a terület beépítésre került. A kis kertet a Futureal ingatlan befektető cég támogatta, hiszen új területet is adott a kezdeményezésnek. Az újonnan kapott terület a Bókay János utcában volt, pont a Gólya³ mellett. Interjúalanyom ekkor kapcsolódott be a kert életébe, tavaly februárban. Ekkor kezdték el az új kert felépítését. Ennek megvalósítására nagy terület állt a rendelkezésükre, így hamar saját ízlésükre formálták azt. A kert olyan hamar életre kelt, hogy áprilistól már termeltek is. A gyors fejlődéshez az is hozzájárult, hogy a Gólya sokban segítette a tagokat. Ott tudták tárolni a szerszámokat, be tudtak járni enni/inni, közös találkozóhelyül szolgált és nem utolsósorban a mosdó kérdése is megoldódott. S ha azt hinnénk, hogy a kert élete itt kiteljesedett és mindenki boldogan ápolja a parcelláját, csalódnánk, hisz ismét jött egy beruházó, aki kiszorította őket a területről. Első megoldásként a Gólyával szembeni üres placcra gondoltak, hiszen akkor minimális költözéssel meg tudták volna oldani a problémát és még a Gólya nyújtotta előnyök is megmaradtak volna.

Ám ez az elképzelés még leírva is túl szépnek hangzik, s a gyakorlatban sem valósult meg. A Bókay utcai csapat ekkor próbált meg keresni egy olyan helyet, ami már végleges lesz, s így kötöttek ki mai, harmadik helyükön, az Apáti utcában.

Szervezet a kert mögött

Az új hely megszerzése sok nehézséget hozott magával, hiszen a Grundkert nagyon speciális. Semmilyen szervezet nem áll mögötte, így bonyolalmas a szerződéskötés. Az alapító civilek közül pár lány tagja a Messzelátók Egyesületének, és ők vállalták első körben, hogy támogatják a kertet. Majd ez sem ment olyan simán, mert az Egyesület

³ A Gólya lényegében egy romkocsmá, mely a civil szerveződések bázisául szolgál. <https://www.facebook.com/roncskocsmá>

mégsem akarta vállalni a feladatot, viszont egy „másik” szervezet felkeresése sem volt egyszerű feladat. Mindenki a buktatót kereste a dologban. Ha a „másik” egyesület nem vállalta, akkor biztosan van ott egy „apró betűs” rész... Végül a Messzelátók mégiscsak bevállalták a Grundkertet, s így most van szervezet a kert mögött. A háttérben meghúzódó egyesületnek kettős szerepe van, ugyanis ugyanolyan parcella-tulajdonos, mint bármely másik tag, viszont többletfelelősség van rajta.

Az egyesület kölcsönösségi viszonyba lépett a kerttel azzal, hogy vállalta: támogatják őket. A Messzelátósok eleve zöld- és öko-körökben mozognak, így nem nagyon kellett keresgélni a különböző pályázatok után, hiszen első kézből értesültek róla. Valójában a Messzelátók tudnak pályázni a kert nélkül, de a kert nem tud a Messzelátók nélkül. Ez az egyik fő szempontja annak, hogy a kert egyesületté szeretne válni.

Közben a Messzelátók szerződést kötöttek a Futureallal. A cég így vállalta a többlet- felelősséget a kert iránt, s hogy mindenkinek pozitív legyen ez a kapcsolat, külsős munkahelyszínné tették a kertet. Ezzel az intézkedéssel lehetővé tették, hogy a cég is pályázzon a kerten keresztül.

Nagyon jó és hasznos, hogy ilyen szervezetek állnak a kert mögött, és úgy tűnik, hogy ezért a kert közösségének kéne hálával tartoznia, azonban nagyon sokszor elcsúsznak az arányok. Gondolok itt arra, hogy volt egy pályázati kiírás, amelyre a kert jelezte, hogy szeretne indulni, mire úgy reagált a támogató szervezet, hogy rendben, csak keressenek maguk mögé egy másik szervezetet, mert erre ők is pályáznak. Egy másik esetben úgy valósítottak meg egy projektet, hogy előzetesen nem egyeztettek a kerttagokkal, és a megálmodott játszó helyére egy kemma épült. Látható, hogy nehéz megtalálni az együttműködésben az egyensúlyt – nem lenne szabad elfelejteni, hogy egyik sem tudna működni a másik nélkül.

Feladatkörök

Viki elmondása szerint a Grundkerten, sok másik közösségi kerttel ellentétben, nem uralkodik vasszigor. Sokkal inkább íratlan szabályok vannak érvényben, melyek, véleményem szerint, sokszor többet érnek, mint a „kőbe vésett” törvények. Persze, mint minden közösségben, itt is vannak olyan személyek, akik egyben tartják a csapatot. Jelen esetben ők a kertkoordinátorok.

Ezt a feladatkört 3 személy tölti be, azért 3, hogy ha valamiben dönteni kell, egyértelmű legyen

az eredmény. Eleinte a koordinátorok minden feladatot elláttak és magukra vállaltak, azonban tavaly megjelent az igény arra, hogy jó lenne, ha mindenki tenne valamit a közösségért. Bár ez az elképzelés nagyon szép, a gyakorlatban még mindig a koordinátorok csinálják a munka zömét. Az együttes munka úgy szokott működni, hogy ha van valamilyen feladat, akkor azt a koordinátorok meghirdetik, majd várják a lelkes jelentkezőket. S szerencsére mindig akadnak olyan szorgos tagok, akik szívesen vesznek részt az érdemi munkában. Szerintem mindenki örömmel néz egy olyan dologra, amit közös erővel hoztak létre, és nem csak eljűk tettek. Arról nem is beszélve, hogy ilyenkor jobban magáénak érzi az ember a végeredményt, így jobban is vigyáz rá.

A koordinátori feladat mellett említést érdemel még a hetes rendszer. A heteseket hétről hétre osztják be, egyszerre 2-3 főt. Az ő feladatuk, hogy karbantartsák a közösségi helyiségeket.

Ezek mellett van még a pénztáros, aki a tagdíjakat szedi; a kisház felelős, aki rendet tart a szármok között; és a blog-író, aki a kert népszerűsítéséért felel. Persze ezek mellett mindig van egy-két olyan feladatkör, amiket az élet hoz magával és menetközben alakulnak ki. Az egyik aktív kerti tag például önkéntesen elvállalta, hogy ő lesz a vízfelelős, egy másik pedig lefestette a kisházat.

Ezeken az apró dolgokon látszik, ha valaki igazi közösségként gondol a parcellákat művelő emberekre.

A kert létszáma a körülményekkel együtt folyamatosan változik. Jelenleg 28 parcella áll megművelés alatt, ezekből kettőt többen gondoznak, így körülbelül 45 főt tudhat magáénak a kert. Ebből sajnos nagyon csekély, csupán 5-6 fő az aktív résztvevők száma. Ennek okáról a későbbiekben írok.

Rendezvények

A kert rendezvényei és lehetőségei nagyban függenek a kert aktuális helyétől és a közösségi élettől. Ha nem lehet hol, nincs kivel és kiknek szervezni rendezvényt, úgy elég nehézkes bármilyen programot megvalósítani. Ez bizony érvényes a Grundkerten is, hiszen az állandó költözés a közösség rovására ment. Minden helyszínen újra kellett szervezni a csapatot. Szerencsére, pár kitartó parcella-tulajdonosnak hála, mindig sikerült talpra állítani a már elveszettnek látszó csapatszellemet.

A tavalyi programsorozat fő támogatója a Messzelátók voltak, hiszen pályáztak a kert részére, és egy-egy nyertes projekt megvalósítása közös

program lett. S jelen volt a már említett Futureal is, hiszen külsős munkahelyszínüké tették a kertet. Ekkor havonta körülbelül két esemény került megrendezésre.

Idén, az újabb költözés miatt, már jóval kevesebb program valósult meg. Sokan otthagyták a kertet, majd jött a vízhiány, aminek hatására még a megmaradt tagoknak is csak töredéke járt a kertbe. Majd újból előtűntek az esőfelhők és életre kezdett kelni a kert. Augusztustól októberig négy esemény került megrendezésre:

- Kertnyitó buli;
- Viki szervezett egy zártkörű eseményt a Menedék Egyesületnek, mely egy nyári táborzáró piknik formájában valósult meg;
- Volt egy projektbeszámoló, melyet szintén a Messzelátók pályáztak meg: itt a kerttel mint külsős munkahelyszínnel pályáztak. 5 ország vett részt a pályázatban, és a projekt keretein belül lehetőség nyílt a pályázó országok megismerésére: ők mit tesznek a városon belüli zöldítésért;
- Október első hétvégéjén pedig a magyar népmese kapcsán volt egy program, ami már tavaly is megrendezésre került.

E programok mellett a tagok minden szerdán „kifli-parti”-t tartanak. Ilyenkor összegyűlnek és az elkészített sütemények mellett vesézik ki az élet nagy dolgait.

Az utolsó költözés előtt, amikor még úgy volt, hogy a Gólyával szemközti területet kapják meg, elindult egy kezdeményezés, miszerint kéthetente legyenek találkozóik. Ennek az lett volna a célja, ha a cégek közbe nem szólnak, hogy egy kicsit „gatyába rázzák” a kertet. Összegezzék a tavalyi évet, mi volt benne a jó, a rossz, min kellene változtatni, hogyan lehetne igazi közösségi kertet varázsolni a különálló parcellákból. Ezekon a gyűléseken mindenki kivehetette volna a részét mind a tervezésben, szervezésben, mind pedig a kivitelezésben. S ahogy egy jó mondás tartja: „ez mind nagyon szép lett volna, ha az a volna ott nem volna”.

Problémák

Amikor az interjúalanyomnak feltettem azt a kérdést, hogy milyen problémákkal küzd a kert, akkor a következő választ kaptam: „Folyamatosan a „hol a közösség” kérdéssel.” Fura ezt hallani egy közösségi kertről, melynek a közösségépítés a miszsiója. Úgy gondoltam, itt elég sok probléma lehet, ha a mozzatórugó sem működik jól, hiszen ha van

egy jól működő közösség, akkor minden nehézséget át lehet hidalni. De mint tudjuk, sokszor nem a probléma a probléma, hanem a problémához való hozzáállás.

Ha jobban belegondolunk, elég sok megpróbáltatás érte a kis kertet, még élete kezdetén. Igazából már azelőtt szétesett, hogy igazán összeállt volna. Ennek szinte teljes mértékben a sok költözés volt az oka. Nehéz úgy várat építeni, hogy míg én építem a végét, valaki folyamatosan bontja az elejét. A vándorlások alkalmával számos tag kiesett a kert életéből. A tagoknak már nem volt kapacitásuk egy messzebb fekvő kert rendszeres látogatásához, vagy már nem láttak értelmét ennek a gondozásnak, ugyanis addigi munkáik sem maradtak fent.

Ha volt hely, akkor biztos, hogy hiányzott valami, ami létfontosságú a működéshez. Ilyen volt például a vízkérdés. A régi helyen ez úgy volt megoldva, hogy a talajvizet használták a locsoláshoz, azonban az Apáti utcában ez nem lehetséges. Ezáltal, egy-két kitartó és igazán lelkes parcellatulajdonoson kívül, akik ásványvizet palackokkal oldották meg a locsolást, nem sokan jártak le a kertbe. Végül, mint a mesékben, ezen a téren is minden jóra fordult, mert egy tűzcsap segítségével sikerült orvosolni a problémát.

Ezen kívül az is hozzájárul a széthúzáshoz, hogy még maga a kert, tehát a közösség sem tudja, hogy mennyire szeretne nyitni mások felé. S amíg ezt nem tisztázzák, nem is tudnak tovább lépni a következő lépcsőfokra. Ha nyitottabb kert szeretnének lenni, és hozzájárulni a környék közösségéhez, akkor sokkal jobban kellene aktivizálniuk magukat. Az blogon és a Facebook-os oldalon kívül fel kellene venni a kapcsolatot a helyi iskolával, a közeli lakóövezetekkel, hogy elterjedjen a kert híre. Ez a ma még nyitott kérdés nagyban befolyásolja a rendezvényeket is, mert ameddig nem döntenek el, hogy akarnak-e nyitni, addig nem fognak érkezni új érdeklődők, hiszen a kertkapu zárva van előttük.

Jövőkép

A kert bakancslistájának első pontja, hogyan élesszék újjá a területet, építsenek közösséget, lendüljön be a termelés. Ha ezek megvannak, akkor a közösség mint tartóoszlop lesz jelen, amire már bátran lehet építeni.

Téli tervként szerepel egy filmklub megalapítása, melynek a Gólya adna otthont. Ez kiemelkedően jó lehetőség lenne arra, hogy sokakkal megismeressék a kertet.

Ezután a Grundkert szeretné, ha a budapesti közösségi kertek valamilyen szinten kapcsolatba tudnának lépni egymással, s együtt tudnának tervezni, dolgozni. Ha a város minden pontjának közelében elérhető lenne egy közösségi kert, akkor nagyon hamar pókhálóként szőné be magát az emberek gondolkodásmódjába a zöld területek gondozásának lehetősége. Nagy ereje lenne, ha az ember mindenhol tudna találkozni egy plakáttal, egy szórólappal, egy felhívással, főleg ha a lakóhelye közelében is rátalálna egy ilyen nagyszerű szabadidős tevékenységre.

Ha minden eddigi terv az elképzelések szerint halad, akkor már nem állhat semmi a kert útjába annak érdekében, hogy megvalósítsák a nagy elképzelést: egy éjszakát a közösségi kerteknek szentelnének, a Budapesten található mindegy 25-30 kert számára, Közöségi Kertek Éjszakája elnevezéssel.

Összegzés

Egy tervezett, a Közösségfejlesztők Egyesületével (KÖFE) való közös programtól arra számítanak, hogy az esetleg olyan kapukat nyitna meg előttük, melyek segítenék a közösség megerősödését. Kétségtelen, hogy a kertnek szüksége van egy kis „renoválásra”, melyben a közösségfejlesztők tudnák őket segíteni. Ha a következő szezonban úgy döntene a kert, hogy mégis jobban beleássa magát a szomszédsági programokba és jobban aktivizálja magát a környéken, akkor sokat tanulna másoktól az ilyen fórumokon. Nem beszélve arról, hogy a KÖFE-nek nem kevés tapasztalata van ilyen téren, és némileg tudná egyengeti a kert útját.

Az Egyesület és a Grundkert jól ki tudnák egészíteni egymást, akár hosszabb távon is. Ha a KÖFE által támogatott valamely szervezet vagy közösség eljutna oda, hogy szeretnének egy kertet, akkor abban tudná őket a segíteni a Grundkert, míg a Grundkert fejlődéséhez és sikerességéhez a KÖFE járulna hozzá.

Nem könnyű egy kis közösségnek kiállni ezt a sok próbát, amin átmentek. Nagyon jónak látom ezt a kezdeményezést, viszont úgy érzem, hogy most egy kis segítségre van szüksége a kertnek ahhoz, hogy egy hosszútávon működőképes civil szervezet legyen. Talán a jövő az önfenntartó szervezetekben van, amihez egy ilyen kezdeményezésnek minden adottsága megvan, csak nem szabad veszni hagyni őket.

Remélem, a Kedves Olvasó elég komplex képet kapott egy XXI. századi grund életéről. Bár a tanulmány végére rájöttem, hogy közel sincs akkora hasonlóság a Pál utcai fiúk és a – most már – Apáti utcai csapat között, mint eleinte gondoltam. A céljuk és harcuk viszont hasonló: teremteni maguknak egy kis zöld területet, ahol kedvükre tevékenykedhetnek, de amelyért folyamatosan harcolni kell. Nagyon fontos, hogy kitartóan küzdjenek a kitűzött célért, mert akadályok mindig fognak eléjük kerülni. Viszont ha elég erősek a grund falai, akkor nem fogják őket ledönteni. Megeshet, hogy sérülni fognak és toldani-foldani kell őket, de az alapjai ott lesznek, amire aztán újból lehet építeni.

ordasi.agines@gmail.com

Hajózás a szivárvány alatt

Kovács Ildikó

A posztadoleszcencia jelensége jól megfigyelhető a mai Magyarország területén is. Mint közel huszonöt éves egyetemista diáklánynak, nekem sincsen még gyermekem, így az anyaközpontok működése, szerveződése távol áll tőlem. Mint másodéves szociológus mesterszakos hallgató, úgy gondolom, hogy az ismeretlen dolgokkal szemben az ember kezében az egyetlen használható „fegyver” a megismerés. A Közösségfejlesztők Egyesületénél teljesített terepgyakorlatom keretein belül két budapesti civil szerveződés meghatározó alakjával készítettem interjút, hogy behatóbb képet nyerhessek mindennapos életükbe.

Mindkét csoport – az Írisz Családi Kör (továbbiakban: Írisz) és az Anyahajó – a Ferencvárosi kerületben működik, nagyjából azonos célcsoporttal. Az Írisz 2007-ben, egy akkor megrendezésre került Születés Hete rendezvénysorozatból indult növekedésnek. A program elsődleges célja, hogy oly módon informálja a várandós anyukákat, illetve a kisgyermekes anyukákat, hogy a gyermekek, illetve a család életére jelentős hatást gyakorló kérdésekben maguk is felelős, kompetens döntéseket tudjanak hozni. Ez által a nő és a család egésze is felelősséget tud vállalni magáért és a gyermekéért, képesek kiállni a minél háborítatlanabb gyermekvállalásért és gyermekszülésért. A program a Dési Huber István Művelődési Házban került megrendezésre, mely azóta is kulcsszerepet játszik a csapat életében. Ekkor valósult meg első ízben a Babák Rózsaparkja nevű közösségi kert kialakítása is; a rózsaparkban az itt született babák minden évben kapnak egy újonnan ültetett rózsatövet, mivel az Önkormányzat nyert egy pályázatot két park kialakítására. Az Írisz Családi Kör azóta is minden évben tevékenyen részt vesz a babák rózsaparkja és a születés hete megszervezésében és lebonyolításában.

A csoport tagjaival szervezett beszélgetésekből leszűrt tapasztalatom az, hogy bármilyen közösség megszervezéséhez legkevesebb két nagyon fontos dolog szükséges. Egyrészt legyen legalább egy olyan aktív személyiség, aki belsőleg is motivált arra, hogy egyre bezárkózóbb világunkban próbáljon aktív közösséget létrehozni, és ezért tevékenyen lépni is tudjon, másrészt pedig, hogy a közös-

ségnek legyen egy olyan közös érdeke, amely mentén aktivizálódni tudnak. Az Írisz létrejöttékor nagyon fontos szempont volt, hogy a változó élethelyzetben lévő kismamák és GYES-en (vagy GYED-en, GYET-en) lévő anyukák egy olyan befogadó bázist hozzanak létre, melyben kölcsönösen kiegészíthetik egymást: betehetik a közösbe, amijük van, legyen az akár tudás vagy anyagi javak, és kivehetik, amire épp szükségük van.

Az Írisz egyik nagy és folyamatosan jelen lévő nehézsége, hogy az anyukák változó élethelyzetben vannak, és többségük, amint visszatér dolgozni, megszűnik a közösség tevékeny tagjának lenni. Bár akadnak kivételek, a legtöbben egy idő után már csak az évente párszor megrendezésre kerülő nagyobb programokat látogatják, vagy még azokat sem. A problémát többek között a dolgozók és a GYES-en lévők eltérő időbeosztása jelenti. Emiatt a közösség összetétele sem állandó, így folyamatosan rá van kényszerülve arra, hogy új tagokat toborozzon. Erre kiforrott és mai napig jó működő stratégiájuk a babák rózsaparkja, amelynek ötletével egy azóta már nyugdíjas bölcsődevezető állt elő évekkor ezelőtt, és kérte az önkormányzatot a program megvalósítására. A park létrejötté nagyszerű teret kínál az Írisz számára, megteremti ugyanis azt a közeget, ahol megismerkedhetnek azokkal, akiknek babájuk született, és akiket így bevonhatnak a közösségbe. Az közösséghez csatlakozók először csak a programok rendszeres résztvevői, majd néhányan azok szervezőivé is válhatnak. Ezen kívül a védőnőknél kihelyezett plakátok, a honlap⁴ és a Facebook⁵ segítségével próbálják magukat hirdetni és megismertetni célközönségükkel.

Az Írisz Családi Kör 2008 óta létezik, akkor kapta nevét és emblémáját a már benne lévő tagoktól. Már akkor is fontosnak érezték, hogy ez nem női csoport, hanem családi kör, és ezt mind a mai napig szem előtt tartják: így előfordul, hogy egy-egy programra az apuka megy el, vagy éppen ők is felajánlják önkéntes munkájukat egy-egy program megvalósításához. Előfordul, hogy a hivatalos program

⁴ www.ferencvarosiszuletes.gportal.hu

⁵ www.facebook.com/pages/%C3%8Drisz-Csal%C3%A1di-K%C3%B6r/726942720667290

végén még apuka-focit is szerveznek az édesapák.

Az Írisz alapvetése, hogy nem kell arra várni, hogy valaki szolgáltatás-szerűen megvalósítson valamit, amire lenne igény. Ha a csapaton belül van valamire igény, amihez rendelkezésre áll elég tudás, készség, képesség és idő, akkor a ráérés függvényében azt megvalósítják. A közösségfejlesztés egyik fontos mozzanata, hogy tagjai ne csak azt várják el, hogy programokat szervezzenek számukra, hanem önmaguk is adjanak ötleteket, legyen véleményük, tudják megfogalmazni vágyaikat és igényeiket, majd az elképzeléseik megszervezésében aktívan vegyenek részt.

Ahogy az Írisz tagjai egyre jobban megismerték egymást, egyre több olyan ötlettel jelentkeztek, amelyek a tagok aktív tevékenysége révén valósultak meg. Ez a tényező, az emberi erő rendelkezésre állása kulcsfontosságú az Írisz életében, hiszen a Dési Huber István Művelődési Ház programfüzetébe bekerülő programok megtartása köteleességgé válik: ha valaki arra jár, és szeretne betérni rá, nem szembesülhet azzal, hogy a program elmarad, mert a szervezők nem akarnak időt és energiát fordítani rá – nem okozhatnak csalódást, hiszen ezzel esetleges új, aktív tagoktól fosztanak meg magukat. Ebből korábban volt már konfliktus, de azok, akiket akkor nem sikerült kellőképpen motiválni, mára már az Anyahajó tagjai. Egyik interjúalanyom szerint az Anyahajóban másfajta technikával próbálnak csinálni dolgokat, de az az igény, hogy legyenek rendszeresen programok, és hogy ezekre lehessen számítani, ott is megjelenik. Az előzmények miatt bizonytalan, hogy ez ott hogyan fog működni. Az Írisz működése szempontjából létfontosságú, hogy mindig elég tag legyen, akik közül többen készek aktívan is hozzájárulni a közösség építéséhez és fejlesztéséhez. Ez az egyik legsúlyosabb, állandó probléma és kihívás az Írisz számára.

Az Írisz rendszeresen megszervez bizonyos programokat. Ezekre jól érezhető igény van: egy, az Írisztől független nő szeretett volna baba-mama klubot indítani a művelődési házban, annak vezetője révén került kapcsolatba az Íriszsel. Megszerveződött a baba-mama klub, melyet azóta is rendszeresen megtartanak. Programjaik közé tartozik tehát a havi egyszeri alkalommal megszervezett baba-mama klub, a szintén havi egyszeri alkalommal megszervezett szoptatást támogató baba-mama klub és várandós beszélgető kör, valamint a minden hónap utolsó csütörtökjén megrendezésre kerülő kuckó program. Erre volt, illetve van energia. Állandó közös programjaik nem jelentenek napi szintű

elfoglaltságot, programot. Laza közösségi együttlét, így több olyan momentum van, amelyeket nem sikerül megvalósítaniuk. Ilyen például a komatálás, amit az Anyahajó sikerrel valósított meg – ez egyfajta érési folyamat eredménye lehet. Ezen kívül vannak bizonyos nagyobb események, programok is, melyek megszervezésében és lebonyolításában az Írisz tevékeny szerepet vállal. Ilyen többek között a babák rózsaparkjában a rózsatövek átadása, az állampolgári részvétel heti programsorozat, a születés hetének megszervezése a kerületben, az anyatejes világhét. Az ezek iránti igény kézzelfogható – magyarázta az Írisz „motorját” jelentő interjúalany –, mert amikor ő maga egy fél évre magánéleti okok miatt visszavonult, az Írisz ment tovább, a főbb feladatokat azonnal átvállalták tőle.

Amikor felmerült az a probléma, hogy a rendezvények anyagi fedezetét is biztosítani kell, a tagdíj szedését elvetették. E helyett olyan alternatív megoldások valósultak meg, mint a zsákmacska, amelyhez bárki hozhatott megunt dolgot, és pár száz forintért vihetett el belőle, nagy rendezvényeiknél a süti büfével való adománygyűjtés, vagy éppen a limonádéárusítás, később pedig rendszeres támogatóik is akadtak. Erre szükség is van, hiszen míg 2010-ig ingyenesen lehettek a közösségi házban, azóta egy rendelet nyomán bérleti díjat kell fizetniük, még ha az kifejezetten kedvezményes is számukra. Az Írisz közösségi csoport több éves fejlődése bizonyítja, hogy lehetséges megőrizni civilségüket, jó partneri viszonyt kialakítani mindazokkal, akik nem befolyásolni, hanem támogatni akarják célkitűzéseiket. Jó kapcsolatuk van a kerület önkormányzatával, valamint több helyi szervezettel, de a TAVAM⁶ révén országsszerte laza kapcsolat fűzi őket össze különféle női szervezetekkel. Ezek között kiemelendő a miskolci HOLDAM⁷, mely 2007-es indulásával az első magyarországi anyaközpont.

Bizonyos ügyek mögé az Írisz tagjai egyként sorakoznak fel, és gyakorolnak nyomást az önkormányzatra, ha úgy ítélik meg, hogy ez szükséges. Így például szorgalmazták a művelődési ház rámpájának kiépítését, mert a lépcsőn babakocsival, főleg

⁶ A TAVAM egy ernyőszervezet, ami női szervezeteket próbál összegyűjteni, lehetőséget biztosítva számukra, hogy egymást ismerve, egymással kapcsolatot tartva tudjanak programokat csinálni. Ezzel megteremti a feltételeit, hogy segítsék egymást akár szakemberrel, közönséggel, akár kérdésekkel vagy ötletekkel, www.tavam.hu

⁷ Holdam Egyesület: miskolci nők és anyák közössége, www.holdam.hu

télen, nehézkesen lehetett feljutni. Márpedig főleg az esősebb, hűvösebb időszakokban használják a házat: nyáron szabadtéri programokat szerveznek a közeli játszótéren, ami jól megközelíthető, és amely így külsősöket is be tud vonzani. Az önkormányzathoz fűződő viszonya ellenére az Írisz politikailag független. Ez az egyik rózsaparki fotó után meg is fogalmazódott, amelyet a korábbiak mellé téve jól látható, hogy míg a politikai résztvevők változnak, a civilek ugyanazok.

Az Írisz közössége arra törekszik, hogy megőrizze civilségét és függetlenségét. Nem kívánnak egyesületté fejlődni, rendszeres szervezetséggel nagy programokat létrehozni, mert úgy érzik, hogy az adminisztráció elvonná az erőt és a figyelmet az általuk fontosabbnak ítélt dolgoktól. További probléma, hogy egy egyesületben mindig meghatározott számú tagnak kell lennie, és míg az otthon lévő anyukák szívesen áldozzák erre idejüket és energiáikat, munka mellett már kevésbé. Ezért nem indultak nagyobb civil pályázatokon sem, legfeljebb más szervezetekkel közösen: 2008 óta működnek. Akkor még a Ferencvárosi Közösségi Alapítvány nem volt bejegyezve, mivel azt csak 2011 végén jegyezték be, így nem volt lehetőség velük közösen pályázni. Rendezvényeikre a közösség ötletes börséssel, önkéntes adományokkal, legújabbán pedig már a támogatók alapítványi hozzájárulásával szerzi meg a szükséges anyagiakat.

Mivel az Írisz közössége nem kívánt formális egyesületté válni, sem pedig a programok sűrűségén változtatni, a lakóközösségből többen elhatározták, hogy létrehoznak egy új szervezetet, amely az **Anyahajó** nevet viseli, s amely elindult az egyesületté válás útján. Az Anyahajó az Íriszsel azonos célközönséget, de más utakat, más jellegű szervezetséget választott. Fő célkitűzése, hogy a lakótelepen élő kismamákat kiszakítsa az elszigeteltségükből, úgy, hogy ne csak havi rendszerességgel biztosítsanak programokat, hanem minden napra jusson legalább egy. Ennek megvalósulása természetesen a tagok aktivitásától is függ: volt, hogy pár hónapra ez már meg tudott valósulni, most csendesebb időszak van. Mindehhez az egyesületi jogi formát választották, amely alkalmassá teszi őket arra, hogy nagyobb pályázatokon induljanak. Jelenleg egy norvég pályázaton nyert összegből gazdálkodnak, az ott vállaltaknak megfelelően, mivel a Norvég Civil Támogatási Alap⁸ támogatása szerveződésben foglalt, rendszeres kötelezettséggel jár.

⁸ <https://norvegcivilalap.hu>

Ez azt jelenti, hogy napi szintű legyen a működés, fix programokkal, havi programterv alapján, így jelenleg ez határozza meg a legerősebben, hogy merre tart a szervezet. Azonban kiderült, hogy mást láttak akkor – decemberben – fontosnak, és mást látnak most, de már azon az úton kell haladniuk, amit akkor kijelöltek. Akkor nagyon kiemelt feladatként látták, hogy sok nagy rendezvényük, és ezek mindegyike jelentős legyen. Most, hogy már az összeset megszervezték, úgy érződik, hogy túl sok energia ment el rájuk, és vagy nem hoztak vissza annyit, mint várták, vagy még nem látszik, hogy az energiák megtérülne. Ma már inkább arra fektetnének hangsúlyt, hogy akik már benne vannak, és csinálják, azok között személyes kapcsolat épüljön, erősödjön, és ez együttműködésre sarkallja őket: szeretnék, hogy a már „bent” munkálkodók érezzék ennek hasznát, áldását, és ne csak kifelé kommunikálják, milyen jó tagnak lenni. Úgy látják, hogy ha a szervezeten belül lévők tényleg nagyon jól érzik magukat, akkor ez önmagában is elégséges kommunikációvá válhat. Ezzel együtt is nagyon hasznosnak látják a norvég pályázatot, hiszen a nélkül sehol sem lennének, ráadásul a pályázat beszámolási időszakának szorító kötelezettsége rákényszerítette őket, hogy csinálják is meg, amit elképzelték. Interjúalanyom hozzátette, hogy az önkormányzati pályázatokat nagyon későn írták ki, így nem volt rá elég idejük és erejük, de a későbbiekben ilyen típusú pályázatokon is terveznek majd indulni.

Céljuk alapvetően az, hogy a szervezetet a civil közösség működtesse, és ne csak néhány aktív tag dolgozzon a közösségért. Ez nem kis feladat, hiszen két-három év után, hacsak nem születik újabb gyermek, az anyukák általában visszamennek dolgozni, és a változó tagságot újra és újra össze kell fogni. Ez jelen pillanatban mindkét csoportban jelentős probléma. Mivel az Anyahajó az Íriszből vált ki, így annak aktív magja jelentősen megcsappant. Bár azóta sokan mindkét kezdeményezésben szerepet vállalnak, kezdetben a két szervezet viszonya viharosan indult, mivel az Anyahajó létrejöttkor az hangzott el, hogy a Ferencvárosban eddig nem volt semmi. Ez az Íriszben tevékenyen résztvevő tagokat megbántotta, az együttműködést pedig megnehezítette, azzal együtt is, hogy mindvégig volt, aki mindkét egységben vállalt valamilyen feladatkört.

Az Anyahajóban, talán pont frissessége okán, a szerepek és feladatkörök kiosztása egyelőre nem zajlik problémamentesen. Az egyik alapító tag elmondta, mennyi mindent végez jelen pillanatban egyedül, s hogy emiatt túlterheltnek érzi magát,

feladatai egy jelentős részét szívesen bízna másokra, míg van, amit természetesen csinálna tovább is. Hozzátette, hogy aki elvállal egy adott programot, az egyúttal azt is vállalja, hogy azt legalább egy-két hónapig biztosan csinálni, működtetni is fogja – neki például ilyen a horgoló kör, amit immáron másfél éve minden hétfőn megtart. Rendszeres programjuk még a hordozó kör, amit kéthetente tartanak meg, a fél pár evezős klub, ami minden kedden délután van. E mellé, ha az idejük engedi, megszervezik az úgynevezett szabad kikötőt: ekkor nincs megadott téma, csupán a lehetőség az együttlétre, de természetesen ehhez is szükség van házigazdára. Tavaly állandó házigazda volt, és fix időpontot rendeltek az eseményhez, ez azonban nem működött olyan jól, mint várták. Terveik szerint sok házigazda lesz: ehhez készült egy táblázat, melybe mindenki beírhatja, melyik délelőttöt, avagy délutánt vállalja el – s így amelyik időpontnak lesz „gazdája”, az kerül megrendezésre. Szoktak tartani vásárokat, Mikulás bulit, pótszilvesztert, húsvéti mulatságot (ekkor tojáskeresést szerveznek a nyúldombon), farsangot. Mivel folyamatosan mennek el régebbi, illetve jönnek újabb tagok, a szervezet maga is dinamikus: az alakul, amire van energia, vagy éppen szaktudás, és a felmerülő igények is változnak, amihez rugalmasan alkalmazkodni kell.

Interjúalanyom elmondása szerint még ki kell tapasztalniuk, meg kell tanulniuk, hogyan lehet hatékonyan működtetni egy ilyen szervezetet, és egyszerre mind összetartani, aktivizálni és felelősségvállalásra buzdítani a közösséget. Ezzel együtt, már sikerült megvalósítaniuk a közösségen belül a komatálazást – ami leginkább csak a második gyermeküket várók esetében lehetséges, hiszen az anyukák rendszerint csak az első gyermek megszületése után csatlakoznak a közösséghez. A másik komoly eredmény, hogy sikerült kapcsolatot teremteniük a Platán idősök otthonával, ahol helyet kaptak, s ahol a korosztályok elkezdtek nyitni egymás felé. Az interjúk alapján kiderült, hogy a lakótelepen nagyon jellemző az, hogy olyan kisgyerekes családok vannak jelen, akiktől a nagyszülők távol laknak, tehát nincs meg az a támogatás, amit a nagyszülők biztosítani tudnának, másfelől olyan idősök is laknak itt, akiknek viszont távol laknak a gyerekeik: ezt a két korcsoportot próbálják kicsit összehozni.

Az Anyahajó egy másik jelentős problémája megoldódni látszik: eddig nem állt rendelkezésükre semmilyen helyszín, amivel szabadon rendelkezhetek volna, időponttól függetlenül. Amint az interjúból az kiderült, komoly ígéretet kaptak az

önkormányzattól, mely szerint a közeljövőben rendelkezésükre bocsájtanak egy az igényeiknek megfelelő (minimum fürdőszobával és konyhával ellátott) helyiséget. Az Anyahajó életében is fontos szerepet tölt be a babák rózsaparkja. Ezen kívül nagy hangsúlyt fektetnek az elektronikus kapcsolattartásra, így a Facebook⁹ csoportjukra, a weboldalakra¹⁰, valamint blogot is vezetnek.

A két közösségi csoport megismerése alapján nehéz eldönteni, hogy egy lakóközösség számára melyik a hasznosabb szerveződés. Ezért is fontos az – ahogy a nyilatkozók mondták –, hogy ma már jó kapcsolat van a két szervezet között, egymás rendezvényein részt vesznek, és támogatják egymást. Talán nem is érdemes összehasonlítani tennünk, hogy a lazább, kötetlenebb, vagy a szervezettebb civil közösség az eredményesebb, hiszen egy közösség erejét a benne részt vevő tagok igénye, aktivitása adja meg: jelen pillanatban pedig úgy tűnik, mindkettőre van igény.

A civil közösségek sikerességére igaz az a mondat, amelyet Makarenko így fogalmazott meg: *„Hiába beszélek én az embereknek arról, hogy legyenek bátrak, legfeljebb azt érem el, hogy ugyanolyan szépen fognak beszélni a bátorságról, mint én. De ha olyan feladatok elé állítom az egyént, amely bátorságot igényel, akkor kialakul minden egyénben a bátorság.”*

Az ilyen típusú civil közösségek olyan terepek, amelyek lehetőséget adnak arra, hogy a közösségekben részt vevők egyénisége pozitív irányba fejlődjen, és ez ne csak önmagának, hanem a családjának, sőt a tágabb környezetének is hasznára váljon. A József Attila lakótelepen dolgozó szervezetek jól működnek. Arra a kérdésemre, hogy tevékenységüket jobb színvonalon lássák el, miben segíthetne nekik a Közösségfejlesztők Egyesülete, a következőket fogalmazták meg: szakmai tanácsok a szervezésekhez, szociológiai felmérések, vezetői tréningek a konfliktuskezelésekről, valamint a kommunikációs technikáról, és a közösségek összetartásáról.

Ahogy John F. Kennedy mondta: *„Ne azt kérdezd, mit tehet érted a hazád, hanem hogy mit tehetsz te a hazáért.”* Átfogalmazva mindezt azt hiszem, megkapjuk e két kezdeményezés jelmondatát: *Ne azt kérdezd, mit tehet érted a közösség, hanem hogy mit tehetsz te a közösségért.*

⁹ www.facebook.com/pages/Anyahaj%C3%B3-Anyak%C3%B6zpont/518392078336935

¹⁰ <http://anyahajokozpont.hu>

Esszéfüzér

az ELTE I. éves nappali tagozatos, közösségi munkát hallgatók esszéi

Jólét és önbecsülés a közösségi munka fényében

Kemény András

A kollektív típusú, közös tudaton alapuló szolidaritás a modern társadalmakban mindenütt visszaszorulóban van, de a közép-kelet-európai régióban szinte egy csapásra omlott össze. (Vercseg 2011) A piacgazdaság körülményeinek sokterápia-szerű bevezetése nem hozta meg a várt eredményt, az itt-ott már korábban is felbukkanó anómia teljesen elhatalmasodott a magyar társadalmon és a rendszerváltás óta is tartósan deprivált, morális és szociális válsággal küzdő országban élünk.

Ernst Friedrich Schumacher munkássága máig alapja a zöld közgazdasági és etikai gondolkodásnak. Burmai tapasztalatai adták meg azt a szellemi indítást, mely arra ösztökélte, hogy felülvizsgálja a modern közgazdaságtan örökérvényűnek tételezett törvényeit, és felvázoljon egy olyan gazdasági szemléletet, amely nem a javak felhalmozását tekinti fejlődésnek, hanem az ember nemesebbé válását, amelynek szerves része az örömmel végzett munka, és az a helyi közösség, ahol ezt a munkát végzi.

Az olyan buddhista országok, mint Burma, nem láttak ellentmondást a vallási hagyományok és a nyugatias felfogású gazdasági fejlődés között. Úgy vélték, és nyilván úgy vélik ma is, hogy a szellemi egészség és az anyagi jólét nem ellenségei egymásnak, hanem épp hogy szövetségesei, és a buddhista vallási, szellemi örökségeiket sikerrel ötvözhetik a modern technológia „jótéteményeivel”. Nyugatról közgazdászokat hívtak tanácsadókat, hogy segítsék kidolgozni a modernizáció következő öt éves tervét. Így került 1955-ben Schumacher is Burmába. E munka során szembesült azzal, hogy itt egészen másként gondolkodnak a jólétről, gazdaságosságról, mint Nyugaton, a buddhista életvitel buddhista közgazdaságtant igényel, következésképpen a modern nyugati közgazdaságtan tételei nem feltétlenül általános érvényűek.

Ilyen például a munkához való viszony alapvető különbsége a nyugati és a buddhista közgazdaságtanban. Abban általános az egyetértés, hogy a gazdaság egyik alapvető forrása az emberi munka. A nyugati közgazdász erre úgy tekint, mint szükséges rosszra. A munkáltató szempontjából az emberi munka pusztán költség, amit ha automatizációval nem is lehet teljesen kiküszöbölni, de mindenképpen minimalizálni kell. A munkás számára a munka kellemetlenség, dolgozni annyi, mint feláldozni a szabad időt és a kényelmet a munkabéréért cserébe. A munkáltató szempontjából az ideális állapot az volna, ha alkalmazott nélkül tudna termelni, a munkavállalónak pedig az, ha munkavégzés nélkül jutna jövedelemhez. Amennyiben a munka olyasmis, amittől szabadulni kell, minden jó, ami „csökkent a munkaterhet”. Ilyen eszerint a gyártósor is, ami a termelés folyamatosságát parányi részekre osztja, hogy mindenkinek csak a végtagjai jelentéktelen és szakképzettséget nem igénylő mozdulatával kelljen a folyamathoz hozzájárulni. (Schumacher 1973:2014)

A buddhista felfogás szerint a munkának legalább három funkciója van. Egyfelől lehetőséget ad arra, hogy az ember használja és fejlessze képességét, másfelől alkalma nyílik arra, hogy legyőzze az önzést a másokkal való együttműködés során, végül pedig megtermeli azokat a javakat, amelyek az emberhez méltó élethez szükségesek. E felfogás szerint ha úgy szervezzük a munkát, hogy az unalmas és idegőrlő az ember számára, az alig különbözik a bűncselekménytől. Ez ugyanis arra utal, hogy az előállított javakat fontosabbnak tartjuk az embernél, gonoszságig híján vagyunk az együttérzésnek, és lélekpusztító mértékig ragaszkodunk az evilági lét legprimitívabb oldalához. Aki pedig szabadidőt akar nyerni a munka rovására, az nem érti, hogy munka és szabadidő ugyanakkor az életfolyamatnak az egy-

mást kiegészítő részei, mint a kilézés és a belézés. A buddhista felfogás szerint ezért a gépesítésnek két válfaja van, mely között éles különbséget kell tenni. Az egyik fokozza a munkás ügyességét, a másik kiszolgáltatja az embert a gépnek. A manuális szövőszék egy olyan szerszám, mely segít feszesen tartani a felvetést, a gépi szövőszék viszont kultúraromboló, mert a munka emberi részét végzi. A buddhista közgazdaságtan tehát lényegesen különbözik a nyugatiétól, hisz nem a javak felhalmozásában látja a civilizáció lényegét, hanem az emberi jellem megtisztításában. Az emberi méltóság és szabadság körülményei közt végzett munka javára válik a munkásnak és a terméknek egyaránt. (Schumacher 1973:2014)

Az egyik ok, amiért Schumacherre hivatkozom, az az, hogy jól látható mindebből: amit jólétnek, fejlettségnek nevezünk, azt a kultúra határozza meg. A munkavégzés nem pusztán termelés, hanem közösségi tevékenység. A hozzá fűződő viszonyban a munkavégzés körülményeiben és módjában kifejezi a közösség értékrendjét, eszményeit, világhoz való viszonyát. Ott, ahol az értékek tekintetében megvan az alapvető minimális konszenzus, könnyen kialakítható egy gyakorlati stratégia, amely szerint emberhez méltó körülményeket kísérhetünk meg magunknak teremteni. Ahol ilyen nincs, ott az energiák széttartanak és nincs előrehaladás. Ezt a magyarországi civil életben lépten, nyomon tapasztaltam magam is. A rendszerváltást követően, uniós taggá válásunkat követően még inkább igaz, hogy jelentős anyagi források álltak rendelkezésre, melyből mára virágzó civil társadalmat lehetett volna létrehozni. Annak okait, hogy ez ma nincs, nem anyagi téren kell véleményem szerint keresni. A korrupciót szokás itt emlegetni, de ez is tünete az anómiának.

A CEORG anómia kutatásai az anómia következő dimenzióira terjedt ki: magányosság, orientációhiány, hatalomnélküliség, munkától való elidegenedés, normaszegés, a társadalom tagjaival való kapcsolat hiánya, mások problémáival való érzéketlenség. (Vercseg 2011)

	Magyarország (N=1512)	
	Teljesen igaz	Részből igaz
Mindennapi dolgaikat nem tudom befolyásolni	10	36
Gyakran érzem magányosnak magam	8	16

Manapság alig tudok eligazodni az élet dolgaiban	16	38
A munkában általában nem lelem örömet (a foglalkoztatottak között)	6	15
A törvénytörők manapság elkerülik, hogy megbüntessék őket	38	53
Aki vinni akarja valamire, rákényszerül arra, hogy egyes szabályokat áthágjon	36	41
Senki sem törődik azzal, hogy mi történik a másik emberrel	37	47

(Tárki 2001)

„Egy, a pedagógusok értékválasztására vonatkozó kutatás nem tudott látens struktúrát, vezérlő elvet találni a pedagógus társadalom értékválasztása mögött. Ez azt jelenti, hogy az egyes nevelési elvek atomizáltak, nem pedig a pedagógus társadalom által képviselt orientációk mentén összekapcsolódva jelennek meg a tanárok gondolkodásában. A kutatás összecsengőnek véli a teljes népeség orientáció hiányával, vagyis azzal, hogy az emberek alig tudnak eligazodni az élet dolgaiban.” A közös normák hiánya rámutat arra, hogy a helyi közösségek nem vagy csak kismértékben tudják betölteni funkciójukat. (Vercseg 2011)

Buda Béla meghatározásában a közösség elsődlegesen olyan emberi kapcsolatrendszert jelent, amelyben az emberek rendszeresen vagy gyakran érintkeznek egymással. Ismerősi viszonyban állnak, és a közösség földrajzi helyéhez, hagyományaihoz és értékeihez viszonyítva határozzák meg önmagukat. (Buda 1994) Ronald L. Warren a közösségnek öt funkcióját különítette el: szocializál; gazdasági boldogulást biztosít tagjainak; teret ad a társasági és társadalmi életre, és a jogok és kötelezettségek gyakorlására; lehetővé teszi a társadalmi kontroll funkcióját, valamint a kölcsönös támogatás és együttműködés színtere is. (Vercseg 2011) Buda Béla külön kiemeli a közösséget a baráti és intim kapcsolatok létrejöttében. A Warren-féle közösség-funkciók az érzelmi kötődés révén jönnek létre. A közösség a személyiség és az antropológiai értelemben vett kultúra elsődleges élettere. A diktatúra kultúraromboló hatása tehát nem a „vigyázz, kész, tűz!”-ben érhető tetten, hanem a manipulációban és megfélemlítésben, ami az organikus létrejövő közösségeket aláássa, vagy nyíltan rombolja. A közösségi

munkának tehát Magyarországon nem kisebb a feladata, mint hogy meghatározó szerepet vállaljon a társadalom újbóli önmagára találásában.

Schumacher nem csak azért mutatta be a buddhisták felfogását jólérről és gazdaságról, hogy rámutasson az erről való gondolkodás kultúrába ágyazottságába, ezzel relativizálva a nyugati közgazdaságtan egyes általánosnak vélt tételeit. Egyfelől valóban rámutat a nyugati felfogás ellentmondásosságára, másfelől viszont felmutat egy olyan alternatívát, melyben a munkatevékenység nem robotolás, hanem emberhez méltó alkotó, építő tevékenység. Ez eszmei alapot adhat azon törekvéseknek, melyek a helyi közösségeket arra ösztönzik, hogy gazdasági, infrastruktúra hiányosságaiból adódó problémáikat közösségi összefogással orvosolják. Ez különösen vidéken tapasztalható, ahol az apró települések gyakran szó szerint a létükért küzdenek. 2014 nyarán volt szerencsém bekapcsolódni egy pályázatíró iroda tevékenységébe, ahol többnyire szociális szövetkezetek tevékenységéhez segítettünk forrást teremteni. Érdekes módon egyre inkább motivációs erővel bír a magyar közéletből való kiábrándultság is. Nem várják a messiást, egyre inkább szembesülnek azzal, hogy magukra vannak utalva. A beszűkülő lehetőségek megmozgatják nem csak az egyén, de egy közösség túlélési ösztöneit. Vagy ők találnak megoldást, vagy senki. Ez már elégséges közös alap lehet ahhoz, hogy egy faluközösség elinduljon az együttműködés felé. A magyar nép, tapasztalatom szerint, rafinált, tud, ha akar, és ha energiáit nem az önsajnálatba fekteti. Itt lehet különleges szerepe egy jó közösségfejlesztőnek.

Források:

Vercseg Ilona (2011): *Közösség és részvétel. A közösségfejlesztés és a közösségi munka gyakorlatának elmélete.* ELTE Szociális Munka Tanszék és Hilscher Dezső Szociálpolitikai Egyesület, Budapest

Ernst Friedrich Schumacher [1973] (2014): *A buddhista közgazdaságtan.* In: *A kicsi szép.* Katalizátor Kiadó, Budapest

Buda Béla: *Mentálhigiéné. A lelki egészség társadalmi, munkaszervezeti, pszichokulturális és gyakorlati vetületei.* Budapest: Animula Kiadó, 1994

Tárki: *Az anómia elterjedtsége és a normaszegés elfogadottsága három visegrádi országban: Magyarország, Csehország és Lengyelország.* A Central European Opinion Research Group (CEORG) havi rendszeres közvélemény kutatása, 2001. február

www.tarki.hu/adatbank-h/kutjel/pdf/a552.pdf letöltve 2016. január 6. 18:51

Ha egy közösség megépíti saját magának az utat az utcájában, vagy vendégházat működtetnek együtt, vagy szövetkezetbe tömörülve kerti és építőipari munkákat vállalnak a környéken, az először is növeli a társadalmi tőkét. Lassul, majd megszűnik a nyersanyag, a munkaerő, a fiatalok és a pénz kiáramlása, és elindul az az áhított kommunikáció munkaadók, vállalkozók és munkavállalók között, amelyet a közösségfejlesztők annyira hiányolnak. (Vercseg 2011)

Az olyan együtt végzett munka során, amelyben a résztvevők kapcsolatban vannak a munka okával és céljával, tehát a közösség önmagáért dolgozik, létre jön a bizalom egymás iránt, a kölcsönös támogatás, a formális intézményeken kívül is érvényes szabályok, közös normák, viszonyosság. Az együttes sikereket elérő közösség elkezd máshogyan gondolkodni önmaga és a helyi vezetés viszonyáról. Jobban kihúzza magát azon az úton, amit maga épített közös erővel, mint azon, amelyet a megyei előjáróság csináltatott a talpa alá. Lassan talpára áll fejében a világ, az önkormányzatban nem urakat lát, akiért ő van, hanem hivatalnokokat, akik őerte vannak. A társadalmi tőke növekedésével egyre inkább megszűnik a tehetetlenség érzése, megnyílik a lehetőség a tapasztalatok megosztásának, és nyitottá válik az egyén a lehetőségek megismerésére. Így jöhet létre az a belső tartás, empowerment, ami egy alulról építkező bázis-demokráciának alapfeltétele.

Két közösségi kezdeményezés Kecskeméten

Bálint Sára

Kecskeméten élek, ezért dolgozatom témája két kecskeméti közösségi kezdeményezés. Az egyik közösségi munka személyesen is érint, a másik pedig egy klasszikus civil szerveződés.

Nemzetközi önkéntes tábor Helvécián (Kecskemét külterületén)

Ez a nemzetközi tábor három szervezet összefogásával valósult meg 2015 nyarán: az SOS Gyermekfalvak Magyarországi Alapítványa, az Útilapu Hálózat és a Helvéciai Önkormányzat Általános Iskolája együttműködésében. A tábor fiatalok önkéntességén alapszik és célja a köz javát szolgálni. Ebben az évben a helyi iskola kifestése, díszítése és a kert rendezése volt a feladat. Az Útilapu Hálózat révén külföldi fiatalok vettek részt a Kecskeméti Ifjúság Háza fiataljaival összefogva. A tábor 10 napos volt, és a fiatalok napi 10 órát dolgoztak és az SOS Alapítvány helvéci lakásotthonában laktak. A tábor célja volt a fiatalok munkára nevelése, a nyelvtanulás, a kulturális sokszínűség megismerése, a lakásotthonos fiatalok integrálása a helvéci kisközösségbe és természetesen közösségi élmény megélése.

Hogy van ez nálatok...?

Munkájuk során arra törekedtek, hogy biztosítsák a szép, rendezett iskolai környezetet; hogy bevonják a helyi közösséget: szülőket, pedagógusokat, iskolába járó gyerekeket, helyi lakosokat. Figyelembe vették a közösség igényeit is, például a dekorációval kapcsolatban. Egyszeri akciónk folyamattá válik, mert a település a jövőben is számíthat a tábor munkájára, s ez a szervezők céljaival is egybees, hiszen a gyermekotthonban élők és a település lakosai között egy befogadó jellegű kapcsolat jön létre, s az elvégzett munka oldja a korábbi előítéleteket is. Van még egy pozitív eredménye ennek az együttműködésnek: a külföldi fiatalok jelenléte a kistelepülésen növeli a helyiek toleranciáját.

A közösségi munka szereplői

A vonatkozó szakirodalmak a segítők szerepét a következő alábbi két csoportra bontják: a tevékenység kezdeményezője és a tevékenység segítője.

A kezdeményező szerepek közé a kezdeményező, bátorító, ösztönző, katalizáló, támogató, megerősítő, stb. szerepek tartoznak, s ezek a folyamat kezdeti fázisaira jellemzőek a leginkább. A mi esetünkben ez a kezdeményező szereplő az SOS Lakásotthonainak szakmai vezetője volt, aki már többször szervezett hasonló táborokat és régóta szoroson együttműködik az Útilapu Hálózattal. Neki az egész tábor koncepciójának kitalálása és a szereplők összehozása volt a feladata, így a tábor előkészítő szakaszában volt a legnagyobb szerepe.

A megvalósító szakaszban a segítők szerepe erősödött fel: szervező, kapcsolat- és információszerző, hálózatépítő, módszertani szakértő, koordináló, elemző, tervező, képzésszervező vagy képző, tanácsadó, stb. Ezt a szerepet a helvéci lakásotthon vezetője, a kecskeméti ifjúsági ház nevelője, és a külföldi fiatalok csoportjának vezetője testesítette meg. Ők gondoskodtak az összes eszközről, szállításról, étellezésről és munkaidő utáni kulturális programokról. Egyszóval minden olyan körülményről, ami a munka sikeres elvégzését segítette.

Szervezkedünk...

A segítő szerepben voltak továbbá a táborvezető asszisztensek, akik maguk is részt vettek az önkéntes munkákban és a fiatalok közül szerveződtek. Egy afgán fiatal és jómagam lehettünk ebben a pozícióban. Az volt a feladatunk, hogy a magyar és a külföldi fiatalokat irányítsuk, feladataikat kiosszuk, fordítsunk, tolmácsoljunk, szervezzük a szabadidős programokat, és mi voltunk a híd az önkéntesek és a helyi közösség között.

Nagyobb nyilvánosságot is kapott a történet, megjelentünk a helyi újságban, az indexen, és a közszolgálati televízióban is szerepeltünk. „Külföldi professzor, gyermekvédelmi gondoskodásban élő gyerek és helvéci kisiskolás együtt dolgoznak és kapcsolódnak ki július 4-től két héten át a településen. A tábor keretében 12 külföldi önkéntes érkezik Tajvanból, Törökországból, Spanyolországból, Írországból, Olaszországból és Afganisztánból. A délelőtti munkával töltik a táborlakók, esténként a különböző országok kultúrája, zenéje, ételei mutatkoznak be” – írja a Kecskemét Online, a KEOL.¹¹

A folyamat során megélhettem azt, hogy az öszszefogásnak és a közösségben való munkának nagyon nagy ereje van. Érezhetően ott nyilvánult meg ez az erő, amikor mindenki csinálta a neki kiadott feladatot és hangos zenére táncolva, szórakozva dolgoztunk. Ezek a pillanatok megmutatták, hogy lehet élvezni a munkát, hogy kitartással és kemény akarattal minden falat, akadályt ledönthetünk. Napi

¹¹ <http://keol.hu/kecskemet/kulfoldi-onkentesek-festiki-az-iskolat-helvecian>, www.baon.hu/bacs-kiskun/kozelet/epitotabor-utilapumodra-565242

10 órai munkát sem éreztünk nehézségnek, mert jó volt társaság, a hangulat és láttuk a mindennapi munkánk eredményét. Ez bebizonyította számunkra azt, hogy ha egy közösség minden tagja beletesz egy kicsit magából, milyen nagyot alkothatunk.

Meglátszik az eredmény: a ház előtt eltűnt az építkezési törmelék, a kerítés tövében virágok nyílnak, az udvarban is lett kiskert, készül a medence.

Ez a közösségi munka lényege és mozgatórugója. A helyi és az ifjúsági házban élők közötti barátságot erősítették azok a szabadidős játékok, amelyek az ismerkedést segítették elő és a sok élmény is számos közös pontot adott. Ezek által Helvécián egy erős, a mai napig élő közösség alakult ki, ami véleményem szerint idővel önálló kisebb kezdeményezésekhez is kezd.

Szurkolók

Az egyéni fejlődésemet sokban segítette ez a tábor, ugyanis ráébredtem arra, hogy a szociális

munka úgy teljes, ha egyénben, csoportban, és közösségben is gondolkodunk. Itt is megmutatkozott az, hogy a közösségi munka motivál a részvételre, az önszervezésre, a cselekvésre, megéri a változtatásra való igényt és képessé tesz a változtatások végig vitelére.

Engem abban is segít ez az élményem, hogy a következő tábor szervezésében sikeres legyek (mert azt már én szervezem).

A Kecskeméti Mélyszegényekért Facebook Csoportból Civil Szervezet¹²

A Kecskeméti Mélyszegényekért szervezet egy civil kezdeményezés, amit egy gyesen lévő anyuka indított el körülbelül egy éve. Az a missziójuk, hogy a Kecskeméten és környékén élő embertársainknak segítséget nyújtsanak, elsősorban saját feleslegessé vált használati tárgyakkal, önkéntesen.

Ez az anyuka a Facebook közösségi oldalon kezdett el posztolni arról, hogy találkozott egy családdal, amelyiknek szüksége lenne segítségre, és azt is leírta, hogy pontosan mik is azok az adományok, amikre igény lenne. Nagyon hamar válaszok születtek, meg is lett az adomány és el is juttatták a rászoruló családnak. Véleményem szerint csodálatos dolog az, hogy egy civil (nem szakember) közvetítésével összefogott egy egymást távolról ismerő közösség, és máris segítséget tudott adni.

Egymást követték a posztok, újabb és újabb rászoruló családok kaptak ilyen módon segítséget. Nagyon hamar kialakult egy önkéntesekből álló közösség, és akkora híre ment ennek a segítő anyukának, hogy a rászorulóknak már közvetlenül őt keresték meg.

Elindult ez a teljesen alulról jövő szerveződés, ami kifejezetten a helyi, Kecskeméten élő embereket célozta és gyorsan kinőtte magát. Létrejött a Kecskeméti Mélyszegényekért Civilszervezet. Hamarosan olyan sok adomány gyűlt össze hogy raktárt kellett keresni, de aztán már az sem volt elegendő, ezért megalakult a Medina adománybolt.¹³

¹²http://kecskemetiv.hu/sa_hirek/i_kecskemet_2/i_szegenyeket_segito_egyesulet_alakult_kecskemeten_103867/t_Kecskem%C3%A9t%20-%20Szeg%C3%A9nyeket%20seg%C3%ADt%C5%91%20egyes%C3%BCl%C3%A9t%20alakult%20Kecskem%C3%A9t%20/index.html

¹³www.facebook.com/A-Kecskem%C3%A9t-i-M%C3%A9lyszeg%C3%A9nyek%C3%A9rt-895090723837495/?fref=ts&_mref=message_bubble

Medina adománybolt

A boltba a bútortól a háztartási gépekig, a ruhától az élelmiszerig mindent odavisznek az adományozók és pár száz forintért adják el. A bevétel is a szegényeket támogatja.

Az önkéntesek közül sokan maguk is olyan szegény emberek, akik korábban adományt kaptak, s most ők szerveznek adományt hasonló sorsú társaiknak. Az adományboltot támogatja a városi önkormányzat, a helyi egyházi vezetők és a hasonló célú civil szervezetek. Hitelességüket az is növeli, hogy minden adomány célba érését átláthatóan kommunikálják: ki, hol és miért kapta meg, s ezt fényképekkel posztolva osztják meg a Facebook-on.

Az önkéntesek száma folyamatosan nő, minden hozzájuk forduló, nehéz helyzetben lévő családokat meglátogatnak, elbeszélgetnek velük, felmérik, hogy valóban szükség van-e segítségre, és hogy jó helyre kerül-e az adomány. Az adománygyűjtés folyamatában is hitelesek: elmesélik a család történetét, megerősítik, hogy támogatásra érdemes, és a célzott adomány eljuttatásáról is tájékoztatást adnak, fotókkal.

Fontos, hogy mindez egy kisközösségben zajlik. Az adományozó nem egy számára láthatatlan, ismeretlen közösségnek ad, hanem a szomszédjában élő szegény embernek, s ez által közel érzi magához a problémát. A megsegített emberek, az önkéntesek személyes látogatása miatt és azért, mert kecskeméti személyektől kapják az adományt, jobban megbecsülik a segítséget és jobban ki tudják fejteni a köszönetüket is. Többek között azzal, hogy ők maguk is önkéntes munkát vállalnak ebben a szervezetben. A szegény embereknek így nincs az az érzésük, hogy alacsonyabb rendűek, vagy aláren-

deltek a segítővel szemben, mert ők is tudnak adni a közösségért, mert minden adomány lehet jelentős valaki más számára.

Megnyitottunk

Az önkéntes munka is lehet olyan értékű, mint a hivatásbéli. Egyetlen ember kezdeményezéséből társas, közösségi vállalkozás lett, amiben benne vannak a szegények is a munkájukkal.

„Egy gyesen lévő újságíró nő nagyot gondolt, és létrehozott egy csoportot a Facebookon a kecskeméti mélyszegényekért. A csoportból egyesület lett, az egyesület adományboltot nyitott, és ehhez alig több mint egy évre volt szükség. „Az egész úgy kezdődött, hogy megismertem új szomszédomat, Kocsis Pálné Zsókat, aki családsegítő volt, és amikor nyugdíjba ment, otthon folytatta a munkát” - idézi fel a kezdeteket a kezdeményező Gál Zita. „Korábban nem igazán voltam szociálisan érzékeny, ez az új barátság azonban felnyitotta a szememet. Saját szememmel láttam, hogy önkéntesként is lehet segíteni a bajba jutott embereken. Így aztán, amikor egy nap arra mentem haza, hogy egy cigányaszszony derékig turkál a kukámban, nem sétáltam el egyszerűen mellette, mint korábban tettem volna. Percekig agyaltam, mit tegyek, végül megszólítottam: mondja meg, mi kell neki, és adok. Engem is meglepett, amikor bevallotta, hogy éhes. Most menekült el otthonról alkoholistá férje elől, és valami alkalmi ruhát is keres, hogy elmehessen a gyereke hegedűkoncertjére. Zsókéval együtt segítünk neki, ekkor kapott el gépszíj, és innen már nem volt megállás.”

Összegezve: a Kecskeméti Mélyszegényekért csoport mozgalomként indult és empowerment-szervezetté nőtte ki magát. A közösségfejlesztő képes katalizálni a sikeres cselekvést és az új szerepkörök kialakulását, serkenti a helyi önszervező-

dést, egyszerűen tárja fel és foglalja rendszerbe a közösségi segítséget.

Hazánkban is egyre több olyan szervezet van, amelyik a képessé tételre építi a munkáját és ehhez a közösség erejét használja fel. Ilyen például az Igazgyöngy Alapítvány berettyóújfalutoldi kezdeményezése és a Szuno webshop¹⁴. A toldi hátrányos helyzetű gyerekek alapfokú művészeti oktatásban vesznek részt és az ott alkotott rajzokat az anyukák ráhímzik táskákra, könyvborítókra és ládikákra festik, kirakókra nyomják és ezeket a termékeket eladják.

A közösséggel, a közösséget érintő problémákkal nagyon fontos foglalkozni. A közösségi munka felülről általánosan ad képet a problémákra és ráébreszti a résztvevőket arra, hogy nagy erő van az összefogásban. Nekünk, fiataloknak nagy felelősségünk van abban, hogy mi is folyik körülöttünk. Nem járhatunk csukott szemmel, mi is tehetünk a jelenlegi problémák ellen, össze kell fognunk és közösséget alkotnunk – hangot adni a világnak arról, hogy mi is a fontos.

sara.balint1995@gmail.com

¹⁴http://autonomia.hu/sites/default/files/files/1301/3998/igazgyongy_alapitvany.pdf

Társadalmi változások közösségfejlesztési kezdeményezésekből?

Elisabeth Katalin Grabow

Tavaly nyáron a Központi Statisztikai Hivatal bejelentette, hogy többé nem adja ki a létminimumról szóló kiadványt. A hivatal azzal érvelt, hogy a számok nem adnák vissza a valós helyzetet.

A számok ijedtségre adnak okot. Az utolsó létminimumról szóló kiadványban kiderült, Magyarország egyharmada él e minimum alatt. Mivel nem csak itt, hanem a politika mindennapjaiban is tapasztalható, hogy a társadalmi szolidaritás vállalása és a segítségnyújtás a rászorulóknak egyre inkább háttérbe szorul, a közösségi munkának új szerepe keletkezett.

E dolgozatban három példán szeretném bemutatni, hogyan segít a közösségi munka a rászorulóknak, veszi át részben az állam feladatát, és megpróbálom választ adni arra a kérdésre, hogy közösségfejlesztéssel akár társadalmi változások is elérhetőek-e?

1. Községi főzés Tomoron – Roma Mama

Az első projekt, amit szeretnék bemutatni, a tavaly karácsony utáni közös főzés Tomoron, amelyet első alkalommal rendeztek meg. Tomor egy 234 fős¹⁵ község Borsod-Abaúj-Zemplén megyében, Miskolctól 37 kilométerre. A környéken a munkanélküliség az országos átlag felett van, 15%-nál magasabb. Tomoron sok helyre még mindig nem vezet betonozott út, pedig zajlanak a környéken a vidékfejlesztési programok és útépitések a Széchenyi-terv keretében. Az infrastruktúra és közművesítés hiánya sok helyen látszik, ezzel is megbélyegezte az ott lakók életét.

A Gyermekvédelmi Szolgálat és az *Age of Hope – Remény Kora Gyermekvédelmi Alapítvány*¹⁶ közösen indítványozta a *Roma Mama* cigány lakásétermet. Az ötlet: „Három nap alatt megfőzünk ezer

adag meleg ételt. A téli szünet miatt 16 nap maradt ki az iskolai étkezésből, és ezeket a családokat (a térségben – a szerk.) ezt eléggé érzékenyen érinti”¹⁷ – mondja Tóth Ákos, az Age of Hope alapítója, vezetője. A lakásétermet kifejezetten egy megindulási pontnak gondolják, mivel, ahogy mondja, „ezt helyben is meg lehet csinálni”. Siroki László, a Roma Mama egyik vezetője így foglalja össze: „Régen, amikor a cigánysoron laktam, ha összeállt öt család és összedobta, amije van, sokkal könnyebb volt túlélni a nehéz időt.” S ezzel éppen a közösségfejlesztés leglényegesebb pontját emeli ki: a közösség tagjai maguk fejlesztik a saját közösségüket. Nem az a cél, hogy minden évben budapesti önkéntesek utazzanak ide, hanem hogy a helyiek maguktól gyűljenek össze, rakják össze, amijük van, és abból főzzenek – és nem csak karácsony táján. Ahogy Paulo Freire is írja: „Egy helyzeten csak azok tudnak javítani, akik benne élnek.”¹⁸ A Csereháti térségben élők jelentős része nyomorban¹⁹ él, így a mobilitásuk is erősen korlátozott. Saját gépkocsija csak kevés családnak van, a tömegközlekedés járatai pedig – főleg az un. zsákfalukba – csak ritkán járnak. Logikus tehát, hogy csak helyben tudnak közösséget kialakítani. Ezt szem előtt tartva a civil szervezet és a lakáséterem arra szeretnék ráve-

¹⁷ <http://introblog.hu/2016/01/tizenhat-nap-maradt-ki-az-iskolai-etkezesbol>

¹⁸ Freire (1972): Az elnyomottak pedagógiája, In: Kozma Tamás- Tomasz Gábor (2003): Szociálpedagógia. Budapest, Osiris

¹⁹ Ferge Zsuzsa 2001-ben megjelent tanulmányában a nyomort így definiálja: „Ezekben a háztartásokban nem ritka az éhezés, általánosabb azonban a nagyon rossz táplálkozás, az elemi civilizációs feltételek hiánya vagy nehéz hozzáférhetősége (pl. víz hiánya, rossz út, szemét elszállításának hiánya); a szűk, félig vagy egészen romos, modern komfortok nélküli alkalmasint patkányjárta, egészségtelen lakás.” In: A szociális szakma digitális archívuma, 24. o. www.fszek.hu/szociologia/szszd_a 2016.01.07.

¹⁵ KSH, 2015. évi adat

¹⁶ <https://www.facebook.com/ageofhopealapitvany/photos/a.265959690117166.67304.265889430124192/1039157629464031/?type=3&theater> és ageofhope.hu

zetni az ott élőket, hogy egy közösség funkciója az is lehet, hogy biztosítja tagjai megélhetését.

2. Lakásétterem: Romani Platni

Második példamul a budapesti Romani Platni lakásétterem szolgál, egy szociális projektként indult kezdeményezés. A Romani Platni-ban a környéken élő cigány asszonyok főznek az oda látogatóknak. Az ott főző nők ugyan foglalkozásuknál és etikai hovatartozásuknál fogva alakítanak közösséget, de kifelé abszolút nyitottak, mivel a kezdeményezés célja az, hogy a cigánysággal szembeni előítéleteket leépítsék a közös étkezések során. Ebben nyilvánul meg a közösségi hozzájárulás lényege.

Több lépcső vezetett a Romani Platni kitalálásához. A Tűzoltó utcai tanodában dolgozó szociális munkások észrevették, hogy bár sok jó és kitűnő tanuló van a gyerekek közt, gyakran mégis nehezen, vagy egyáltalán nem találnak munkát, mivel a Lakatos név a mai napig stigma. Hogyan lehetne ezen változtatni? Az ott élőknek rá kellett ismerniük, hogy a problémáik közösek, és ugyanakkor biztonságérzetet is adott nekik az, hogy ezekkel nincsenek egyedül. Az ott lakók és gyerekeik problémáinak mérséklése érdekében hajlandók lettek egymásért a közösségben felelősséget vállalni. Megszületett a gondolat, hogy megpróbálják bevonni a „Nyóckeren” kívül élő embereket is az ottani életbe.

A lakásétterem 2012 elején egy szociális projektként nyert el másfél évre való működési támogatást. „De már az első hónapban több mint a teljes időre kitűzött 300 emberre főztünk” – mondja

Nagy Kriszta. Az ő esetükben egy szociális projektből fejlődött ki a közösség, mivel immár teljesen önállóan működik az étterem. A nők maguk szervezik meg, hogy mikor mit főznek, s a szociális munka már háttérbe léphetett, mivel a kezdeményezésből egy működő, sőt, fejlődő közösségi vállalkozás nőtt ki magát.

A siker jelentősége azonban túlmutat a pénzügyi sikeren, hisz „minél rosszabb helyzetben van egy közösség, annál fontosabb, hogy megtapasztalja magáról: maga is képes hozzájárulni a változásokhoz.”²⁰ És a Romani Platni pozitív hatással van a tágabb közösség tagjaira is, nem csak a saját kis körére. Egy apró példa: mivel a vacsorákon nem szolgálhatnak fel szeszes italt a Romani Platni tagjai, a vendégek a közeli kisboltban tudják a vacsorához kívánt italokat beszerezni, lényegesen megdobva ezzel a kisbolt forgalmát. Esténként fellépnek az étteremben környékbeli zenészek, tagjaivá válva a közösségnek.

3. Budapest Bike Maffia

A harmadik példa a Budapest Bike Maffia (BBM). Az immár négy éves szervezetnek feladatát Havasi Zoltán, az egyik alapító így foglalja össze: „A BBM célja a rászorulóknak segítése mellett a fiatalok érzékenyítése, kiemelt figyelemmel az önkéntesre és az önzetlen jócselekedetekre.”²¹ A közös elképzelés a Budapest Bike Maffia esetében az „együtt segítünk és még jól is érezzük magunkat közben”. A BBM önkéntesei közt van gimnazista, kerékpáros futár, újságíró, biokémikus, raktáros, grafikus, munkanélküli. Mindenki csak és kizárólag saját elhatározásból vesz részt a rendszeres akciókban (ételkészítés, majd kiszállítás biciklivel), és a

²⁰ Henderson, Paul (2007): A kirekesztettek bevonása. Az európai közösségfejlesztés gyakorlatától a szakmapolitikáig, fordította Varga Tamás. Budapest, Közösségfejlesztők Egyesülete

²¹ bbm.hu

szervezést is kizárólag önkéntesek végzik. A közösség mindig akkor jelenik meg fizikálisan is, amikor összejönnek egy-egy akcióhoz, olykor saját szükségletüket háttérbe helyezve a közös jó érdekében. A Budapest Bike Maffia több identitást is sikeresen ötvöz: A „biciklis”, a „segítő”, a „jó társaság” is megjelenik, ha megkérdezzük a résztvevőket, miért is vannak ott.

A Budapest Bike Maffia emellett hiányt is pótol. Sok önkéntes látja úgy, hogy ma Magyarországon egyre kevesebb állami segítség jut az elesetteknek, s egyre több ember kényszerül az utcán való életre. Még szociális szakmában nem dolgozók is érzékelik, hogy egyre több a hajléktalan az aluljárókban, régebben nem voltak ilyen sokan. Bár a Budapest Bike Maffia nem kap semmilyen állami támogatást működéséhez, sok hajléktalanhoz, családhoz juttat el segítséget, akik máshonnan nem részesülnek ebben.²²

Társadalmi változások és közösségfejlesztés

Leginkább a városokban élőkre jellemző, de a kistérségekben is egyre inkább tapasztalható a társadalom szétesése. Főleg az egymásért való felelősség vállalása tapasztalható egyre kevésbé.

A rendszerváltást követő években, de főleg az elmúlt 4-5 év alatt, a jelenlegi kormány drasztikusan visszavágta és átalakította a szociális hálót. A sokszor elhangzott „senkit nem hagyunk az útszélén” a valóságban nem csak hogy nem valósult meg, hanem egyenesen ennek az ellentétét látjuk. Megnövekedett az adminisztráció – csak példaként említem, hogy egy hajléktalanszállóra betérő embert három különböző adminisztrációs rendszerbe kell bevinni, így nagyon értékes időt veszítünk el a kapcsolattartásból. De a családok szociális juttatá-

sokhoz való hozzáférése is bonyolult, és nem mindig átlátható a családoknak. Emellett azt is látni, hogy egyre hosszabbak a sorok az ételosztásoknál, és még aki relatíve létbiztonságban van is érzi, hogy bármikor ő is odakényszerülhet, tudván, az állam nem fogja felkarolni. Ez sokakban felkelti a segítség vágyát: legalább ők segítsenek, ha már az állam nem vállal felelősséget az esettjeiért.

Ennek fényében a fent leírt közösségfejlesztési kezdeményezések igenis előidéznék társadalmi változásokat. Nem csak nyilvánosságra hoznak, előtérbe helyeznek problémákat, hanem meg is adják az embereknek a lehetőséget, hogy részt vegyenek a problémák kezelésében, felszámolásában. A társadalmi szolidaritás sokáig a jogállamiság egyik fontos jellemzője volt, mára inkább az ún. civil társadalom vette át ezt a feladatot. Az ebből adódó ún. spillover effect (az egyik szektorból a másikba átgyűrűző hatás, a szerk.) azonban még várat magára. Bár egyre többen vesznek részt mindenféle közösségi főzéseken (BBM), egyre többen látogatnak el egy vacsorára (Romani Platni) és még talán családok is ráébrednek Tomoron, hogy közösen erősebbek, de igazi, a politikában tapasztalható változások még nem történtek. Az viszont, hogy egyre több a közösségi főzés szegények számára, s hogy folyamatosan növekszik az önkéntesek száma a civil alapítványoknál, a szociális szférán belül, egyértelműen mutatja, hogy valami elkezdődött.

Ezt a lelkesedést kéne a közösségfejlesztőknek jó irányba terelni és segíteni a felszabaduló energiákat hasznosításában.

ekgrabow@googlemail.com

²² további fotók:

www.facebook.com/budapestbikemaffia/photos/a.389050904452643.98473.319014781456256/702011846489879/?type=3&theater

Megjelent!

Varsányi Erika: Vívódások és felismerések

Parola-füzet, 2016. Közösségfejlesztők Egyesülete

Vívódások
és felismerések

Varsányi Erika

PAROLA

„A KÖFE kiadásában most megjelenő Parola Füzet többségében azokat az írásokat tartalmazza, amelyek korábban előadásokként a szervezet rendezvényein hangzottak el, emellett tartalmaz máshol publikált kisebb írásokat is. A kiadványban az a becsvágyam tárgyiasul, hogy e közösséghez tartózként hagyjak nyomot, s egyben lehetőséget adott arra is, hogy ismét átgondoljam korábbi szövegeimet, amelyeket most, a lezárás után érzek igazán befejezetlennek: vívódások, amelyek tele vannak feloldatlan ellentmondásokkal. Ez a folyamat hosszú időre kötötte le nem csak az én energiáimat, hanem a szerkesztőjét, majd a tördelőjét is. A közös munkát kísérő elkerülhetetlen félreértések, zavarok egy pillanatra sem kérdőjelezték meg egymás iránti kölcsönös tiszteletünket, figyelmességünket. Együttműködésünk számomra tanulási és személyes élmény volt, amiért mindkettőjüknek hálás vagyok. Külön köszönettel tartozom a KÖFE munkatársainak, akik a közzétételről gondoskodnak.

Varsányi Erika”

A címlapon és a kötetben Valkó László festőművész művei szerepelnek

Szerkesztő: Vercseg Ilona

Tördelő: Sain Mátyás

[http://www.kka.hu/Kozossegi_Adattar/Azadatt.nsf/cb64d6a7ffc532248525670c0080efa5/40ced986969cdbc1257f6a007b61d1/\\$FILE/Parolafuzet_Varsanyi_2015.pdf](http://www.kka.hu/Kozossegi_Adattar/Azadatt.nsf/cb64d6a7ffc532248525670c0080efa5/40ced986969cdbc1257f6a007b61d1/$FILE/Parolafuzet_Varsanyi_2015.pdf)